

13. Lastensuojelu

Lastensuojelulautakunnan v:lta 1942 antama kertomus¹⁾ oli seuraavan sisältöinen:

Yleiskatsaus

Edellisen vuoden kesäkuussa uudelleen alkanut sota Suomen ja Neuvostoliiton välillä sekä viimeksi mainitun liittolaisten taholta sittemmin laajentunut sotatilanne valitsi koko kertomusvuoden alusta loppuun, mikä luonnollisesti vaikeutti myöskin lautakunnan suorittamaa lastensuojelutyötä. Tärkeitä toimihenkilöitä lastensuojeluvirastosta samoin kuin lastenhuoltolaitoksistakin oli pitkin aikaa rintamalla.

Vaikean elintarviketilanteen johdosta ja pommituksia peläten pyrittiin saamaan lapsia mahdollisimman paljon kesän ajaksi maalle, missä suhteessa myöskin sosiaaliministeriö ja maatalousjärjestöjen naiset antoivat huomattavaa apua yksissä neuvoin perustetun lasten maalesiirtotoimiston välityksellä. Kaupunkiin kesäksi jääneiden lastentarha- ja kansakouluikäisten lasten päivähuoltoa varten järjestettiin lisäksi eri puolille kaupunkia yhteensä neljä leikkikenttää, joilla käyville lapsille annettiin päivittäin kaupungin kustannuksella lämminruoka-ateria. Samoin jaettiin Lastenruokintakomitean toimesta lapsille ja imettäville äideille korttiannosten lisäksi ilmaista ruokaa, joka valmistettiin Ruotsista lahjoina saaduista ruoka-aineista kaupungin suorittaessa ruoan valmistus- ja jakelukustannukset.

Niinkuin myöhemmin esitettävistä tilastoista ilmenee, ei lastensuojelulautakunnan täysihuoltoon otettujen lasten luku ole kertomusvuoden aikana lisääntynyt, vaan päinvastoin vähentynyt. Tämä johtunee siitä, että valtion y.m. yleisillä varoilla on puutteenalaisia perheitä tuettu entistä enemmän ja että pääkaupungin lapsiakin on ollut sodan aikana melkoinen määrä Ruotsissa ja Tanskassa.

Surullisena ilmiönä on mainittava, että laajentuneesta huoltotoiminnasta huolimatta nuorison rikollisuus ja siveellinen harhautuminen on Helsingissäkin sodan aikana huomattavasti lisääntynyt ja että nämä kielteiset ominaisuudet ovat siirtymässä yhä nuorempiin ikäluokkiin. Tästä johtunut oppilasaineksen huonontuminen on raskauttanut varsinkin koulukodeissa y.m. lastenhuoltolaitoksissa toimivien työtä. Kun isät ovat rintamalla ja äiditkin päivisin ansiotyössä tai elintarvikejonoissa, jäävät lapset valvonnan puutteessa monenlaisille viettelyksille alttiiksi, mistä on seurauksena kasvatushäiriöitä, jotka ovat useinkin vaikeasti korjattavissa. Keinojen löytäminen nuorisorikollisuuden vastustamiseksi m.m. yhteistoiminnassa koulujen sekä lapsi- ja nuorisotyötä tekevien järjestöjen kanssa onkin ollut viime aikoina lastensuojeluvirastossa pohdinnan alaisena.

Lastensuojelulautakunta

Lautakunnan kokoonpano. Lastensuojelulautakuntaan kuuluivat v. 1942 päätoimittaja E. Kilpi puheenjohtajana, teologiantohtori P. Virkkunen varapuheenjohtajana ja muina varsinaisina jäseninä rouva M. Huttunen, toimistoapulainen T. Larsson, oi-

¹⁾ Eräät kertomusta seuranneet taulukkotiedot, joita ei ole tähän merkitty, on julkaistu Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa v:lta 1942/43.

keusneuvosmies T. Nilsson, kirjanpitäjä B. Tabelle ja professori A. Ylppö sekä varajäseninä yllilääkäri P. Heiniö, toimittaja K. Kukkonen, toimittaja K.-M. Rydberg, varatuomari R. V. Rönholm ja kansakoulunopettaja K. Saltzman.

Lautakunnan varsinaiset jäsenet, jäsen Larssonia lukuunottamatta, muodostivat samalla lautakunnan alaisissa laitoksissa toimivien kansakoulujen johtokunnan, johon opettajakunnan edustajana kuului opettaja V. E. Uusivirta sekä opettajiston varaedustajana opettaja T. R. Reino.

Kaupunginhallitusta edusti sekä lautakunnassa että koulujen johtokunnassa liitto-sihtööri J. Kivistö.

Lastensuojeluhuojesäännön 4 §:ssä säädettyyn lasten huostaanottojaostoon kuuluivat oikeusneuvosmies T. Nilsson puheenjohtajana, teologiantohtori P. Virkkunen varapuheenjohtajana ja muina varsinaisina jäseninä rouva M. Huttunen ja professori A. Ylppö sekä varajäseninä yllilääkäri P. Heiniö, päätoimittaja E. Kilpi, toimittaja K. Kukkonen ja kansakoulunopettaja K. Saltzman.

Äitiysavustusanomuksia valmistelevasti käsittelevään valiokuntaan kuuluivat päätoimittaja E. Kilpi puheenjohtajana, oikeusneuvosmies T. Nilsson varapuheenjohtajana sekä muina jäseninä neiti B. Tabelle ja professori A. Ylppö.

Opetuksen tarkastuksesta lautakunnan alaisissa kouluissa huolehti Helsingin kaupungin kansakoulujen ohjesäännön mukaisesti suomenkielisten kansakoulujen ensimmäinen tarkastaja A. Huuskonen. Ruotsinkielisiä luokkia ei lautakunnan hallintoon kuuluvissa kouluissa ole ollut sen jälkeen, kun Bengtsärin koulukoti Moskovon rauhassa menetettiin, koska verraten harvalukuiset ruotsinkieliset hoidokit ovat voineet käydä hoitopaikkojensa lähellä sijaitsevilla vieraiden kuntien ylläpitämissä ruotsinkielisissä kouluissa.

Lautakunnan sekä sen jaostojen ja koulujen johtokunnan kokoukset. Lastensuojelulautakunta kokoontui jokaisen kuukauden toisena ja neljäntenä tiistaina, paitsi kesä-, heinä- ja elokuun aikana, jolloin tarvittiin kokoontua vain kerran kuukaudessa. Ylimääräisiä kokouksia pidettiin 1 ja huostaanottojaoston kokouksia 5. Äitiysavustusanomuksia käsittelevä valiokunta kokoontui 22 kertaa. Kansakouluasioita, jolloin myöskin opettajakunnan edustaja osallistui päätöksiin, käsiteltiin 2 kokouksessa. Pöytäkirjat lautakunnan kokouksista kertomusvuoden kuluessa käsittävät yhteensä 2 161 (edellisenä vuonna 2 294) eri asiaa, joista 626 (627) yleisen kanslian, 1 149 (1 222) turvattomien lasten huoltotoimiston ja 386 (445) aviottomien lasten huoltotoimiston esittämiä. Näiden lisäksi on mainittava äitiysavustusvaliokunnan valmistelevasti käsittelemät anomukset, jotka aina kussakin lautakunnan kokouksessa merkittiin saman pykälän kohdalle ja joiden yhteinen lukumäärä oli 1 764 (2 357).

Lautakunnan käsittelemät tärkeimmät asiat. Paitsi talousarvioehdotuksen valmistelua, lasten huoltoonottamista, avustusten lakkauttamista, elatussopimusten vahvistamista, lasten koulunkäynnin ja jatko-opetuksen järjestelyä sekä äitiysavustusten myöntämistä koskevia y.m. lastensuojeluviraston ja lastenhuoltolaitosten jokapäiväisestä toiminnasta johtuvia asioita, lautakunta käsittelee kertomusvuoden aikana erinäisiä yhteiskunnallisen lastensuojelun ja nuorisonhuollon sekä alaistensa laitosten ja niihin kuuluvien maatilojen kehittämistä tarkoittavia yleisempiä kysymyksiä, joista tässä mainittakoon seuraavat:

Kulkutautisairaalan johtajan, lääketieteentohtori V. Rantasalon tehtyä esityksen lasten poliklinikka-neuvolan perustamisesta erääseen mainitussa sairaalassa tähän tarkoitukseen soveltuvaan huoneistoon, antoi lautakunta helmikuun 26 p:nä kaupunginhallitukselle asiasta puoltavan lausunnon edellyttäen, että tällekin neuvolalle, kun sen toiminta-alue sopivasti järjestetään, tulee riittämään asiakkaita. Kyseinen neuvola, joka toimii, kuten Marian sairaalassakin sijaitseva lastenhoidonneuvola, sairaalahallituksen alaisena, saatiinkin sittemmin käyntiin.

Sosiaaliministeriön lastensuojelutoimisto oli kaupunginhallitukselta tiedustellut, olisiko Helsingin kaupunki halukas osallistumaan erinäisten muiden asutuskeskustusten kanssa yhteisesti suunniteltuun lasten siirtämiseen kesäksi maalle ja siitä pääkaupungin lasten osalta aiheutuviin kustannuksiin. Kun Maatalousseurojen keskusliiton alaiset maanviljelysseurat ja maatalousnaisjärjestöt olivat ottaneet hankkiakseen maksuttomasti lapsille tarvittavat kesäkodit, toivottiin täten voitavan siirtää kaupunkilaislapsia kesäksi maalle entistä suuremmassa määrässä, mitä lautakunta asiasta maaliskuun 10

p:nä kaupunginhallitukselle antamassaan lausunnossa piti elintarvikepulasta kärsineiden lasten virkistysten kannalta erittäin tärkeänä. Kaupunginvaltuusto myönsikin sitten lautakunnan käytettäväksi tähän tarkoitukseen helsinkiläislästen osalta 637 500 mk:n suuruisen määrärahan edellyttäen, että sosiaaliministeriö korvaisi siitä puolet sekä suorittaisi varsinaiset toimistokulut, kun taasen kaupunki antoi asiaa käytännössä hoitamaan järjestetyn lasten kesäsiirtolatoimiston käytettäväksi vuokravapaasti Silta-saarenkadun talossa n:o 11 C sijaitsevan lastentarhojen huoneiston.

Kun kansakoululasten kesäsiirtolatoimikunnan taholta tiedusteltiin, olisiko Neuvostoliitolta takaisin vallattu Bengtsårin koulukoti alueineen saatavissa seuraavaksi kesäksi mainittujen lasten kesäsiirtolaksi, ilmoitti lautakunta maaliskuun 10 p:nä antamassaan vastauksessa, ettei lautakunnan puolelta ole siihen estettä, jos vain sotilasviranomaiset katsovat tällaisen järjestelyn vallitsevissa olosuhteissa mahdolliseksi ja kaupunginhallitus siihen suostuu. Kun lasten kesäsiirtolain johtaja sittemmin Bengtsåriin tekemällään tarkastuskäynnillä havaitsi, miten perin pohjin venäläiset olivat hävittäneet siellä miltei kaikki rakennukset, vieläpä suurelta osaltaan metsätkin, raukesi tämä jo kauemmin vireillä ollut ajatus kyseisen saariryhmän käyttämisestä mainittuun tarkoitukseen ainakin toistaiseksi.

Koska Toivoniemen koulukodin yhteyteen kuuluvalla maatilalla syksyllä v. 1940 toimeenpannussa pika-asutuksessa otetuille kolmelle pikku tilalle sijoitetut karjalaisperheet olivat, Karjalan tultua valloitetuksi takaisin, ilmoittaneet muuttavansa jälleen entisille tiloilleen kotiseudulleen, anoi lautakunta asiasta asutusviranomaisten ja sosiaaliministeriön kanssa pitämänsä neuvottelujen lisäksi kaupunginhallitukselle huhtikuun 16 p:nä lähettämässään kirjelmässä, että sekin tekisi voitavansa näiden täten vapautuneiden pika-asutustilojen saamiseksi takaisin koulukodin omistukseen. Vireillä olleiden pika-asutuslain muutosten viivästyminen takia on kysymys näiden tiluksien omistusoikeuden palauttamisesta edelleenkin ratkaisematta, vaikka lautakunta on karjalaisten pois muutettua saanut viljellä niitä vuokralla.

Kun edelleen sotilashallinnossa olevan Bengtsårin ennestään muokattuja pelto- ja puutarha-alueita ei vaikeutuneen elintarviketilanteen takia ollut sopiva jättää keväällä siementämättä, esitti lautakunta asiasta sotilasviranomaisten kanssa alustavasti neuvoteltuaan huhtikuun 16 p:nä kaupunginhallitukselle lähettämässään kirjelmässä, että se valtuuttaisi Hangon sotilashallinnon, jolla oli kulkuneuvoja ja työvoimaa käytettävissään, siemennyttämään nämä pellot kaupungin lukuun edellyttäen, että kaupunki saisi niistä tulevan sadon. Esitys hyväksyttiin. Puinti- ja kuljetusvaikeuksien takia täytyi viljat myydä syksyllä seisaallaan paikallisille ostajille.

Lastensuojelulaitoksista karkailevien poikien kurissa pitämiseksi perustettiin valtion ylläpitämän Pernasaaren kasvatuslaitoksen yhteyteen aikoinaan suljettu eristysosasto, jonne myöskin m.m. Helsingin kaupungin koulukodeista voitiin tarpeen vaatiessa lähettää pahimpia karkureita sosiaaliministeriön suostumuksella kohtuulliseksi määrättyä maksua vastaan. Kun tämän osaston ottaminen sodan aikana puolustuslaitoksen käyttöön, oli jälleen huomattavasti lisännyt oppilaiden karkailuhalua varsinkin Ryttylän koulukodissa, teki lautakunta toukokuun 26 p:nä sosiaaliministeriölle esityksen, että Pernasaaren kasvatuslaitoksen eristysosastoa saataisiin käyttää jälleen alkuperäiseen tarkoitukseensa. Tähän sittemmin suostuttiinkin, mikä on laitosoppilaiden kurinpidon kannalta kiitollisuudella mainittava.

Toukokuun 26 p:nä lautakunta teki kaupunginhallitukselle esityksen uuden perunaja juurikasvikellarin rakentamisesta Toivolan koulukotiin, mihin tarkoitukseen sittemmin myönnettiin rakennustoimiston käytettäväksi 135 000 mk:n suuruisen määräraha.

Yhdistys Koteja kodittomille lapsille oli anonut kaupungin varoista 90 000 mk:n suuruisia avustusta pääasiallisesti Ruotsista saamallaan varoilla 4 kuukauden aikana 1 000 lapselle suunnittelemansa ruokinnan jakelukustannuksiin. Asiasta toukokuun 26 p:nä antamassaan lausunnossa lautakunta, yhtyen kansakoululasten kesäsiirtolain johtajan esittämään mielipiteeseen, puolestaan huomautti, että vallitsevissa oloissa oli pidettävä päätavoitteena saada mahdollisimman paljon pääkaupunkilaislapsia siirretyksi kesäksi maaseudulle virkistymään ja että nämä Ruotsista saadut elintarvikkeet voitaisiin käyttää taloudellisemmin ilman erikoisia keittiöiden vuokraamisia y.m. jakelukustannuksia luovuttamalla ne lasten kesäsiirtoloiden ruokavarastojen täydennykseksi sellaisilla

seuduilla, missä ruoka-aineiden saanti on vaikeampaa, mutta että jos yhdistys kuitenkin kustannuksista huolimatta tahtois i mieluummin itse suorittaa mainitun jakelun, olisi sen sekaannuksen ja väärinkäytösten välttämiseksi järjestelmällisessä huolto- ja avustustoiminnassa kuitenkin ilmoitettava kyseisillä varoilla avustamansa perheet huoltolautakunnan keskusrekisteriin. Yhdistys sai anomansa määrärahan viimeksi mainituin ehdoin.

Koska irtolaiselämää harjoittavien 18 vuotta nuorempien tyttöjen luku oli varsinkin Helsinkiin asettuneen siirtoväen vaikutuksesta suuresti lisääntynyt ja kun ennestäänkin oli puutetta sijoituspaikoista tämäntapaisille hoidokeille, teki lautakunta toukokuun 22 p:nä sosiaaliministeriön lastensuojelutoimistolle esityksen, että se ryhtyisi toimeenpiteisiin uuden kasvatuslaitoksen aikaansaamiseksi siveellisesti harhautuneita tyttöjä varten. Esitys johtikin kuluven vuoden alkupuolella avatun Yläneen tyttökodin perustamiseen.

Vuosien kuluessa oli Toivoniemen koulukodin henkilökunta esittänyt toivomuksen, että laitokseen saataisiin pieni rantasauna, joka tarvittaisiin m.m. reumaattisten tautien hoitamiseen, lääkärien ja sopivien hoitolaitosten sijaitessa kaukana hankalien matkojen takana. Kun tämän toivomuksen toteuttamiseen olisi ollut kiitollinen tilaisuus sen kautta, että pika-asutuksessa Toivoniemen tilalle asutetuilta, mutta jälleen kotiseudulle muuttaneilta karjalaisilta oli jäänyt metsään saunahirsiksi sopivia latvuksia sekä osittain myös tuulen kaatamia puita, teki lautakunta heinäkuun 17 p:nä asiasta esityksen kaupunginhallitukselle. Valitettavasti se kuitenkin evättiin.

Kun karjakanta Toivolan ja Toivoniemen tiloilla oli puolustuslaitoksen pakko-ottoihin luovutettujen ja muiden vanhojen teuraslehmien takia entisestään vähentynyt, anoi lautakunta edellä mainittuna päivänä kaupunginhallitukselta, että kiinteistölautakunnan maatalousosaston hoitoon toistaiseksi luovutetut Bengtsärin lehmät saataisiin takaisin näiden tilojen käyttöön, jotta lastensuojelulautakunnan ei tarvitsisi anoa määrärahaa uusien lehmien ostamiseen. Asiasta käytyjen neuvottelujen jälkeen luovutettiin 5 lehmää Toivoniemelle, mutta 7 Bengtsärin lehmää jäi edelleenkin Puodinkylän kartanoon maatalousosaston hoitoon.

Viimeksi mainittuna päivänä teki lautakunta niinikään kaupunginhallitukselle esityksen, että se määräisi rakennustoimiston laittamaan uuden vastaanotto- ja ammattioppilaskodin pesuhuoneisiin lapsille jalkojen pesuastiat, jotka rakennusta sisustettaessa olivat jääneet laittamatta. Tarkoitukseen tarvittava määräraha merkittiinkin v:n 1943 talousarvioon.

Sofianlehdon pikkulastenkodin lastenhoitajat olivat lautakunnalle lähettämässään kirjelmässä anoneet asunto-olojensa parantamista siten, että heille kullekin järjestettäisiin yksityinen huone nykyään kahden yhdessä asuttavan asemesta. Verrattuna siihen, miten hoitajien asunnot ovat esim. uusimmissa sairaaloissa järjestetyt, piti lautakunta esitettyä toivomusta huomion arvoisena, mutta koska rakennustoimiston taholta ilmoitettiin tarkoitukseen tarvittavien lisähuoneiden järjestelyn entisessä rakennuksessa tuottavan teknillisiä vaikeuksia eikä uuden lisärakennuksen aikaansaaninen tämän takia ollut ajateltavissa, täytyi kysymyksen toistaiseksi raueta.

Vedensaannin järjestämiseksi Toivolan koulukodin puutarhaan oli kaupungin vesijohtolaitoksen laatimien laskelmien pohjalla jo v:n 1941 talousarvioon merkitty rakennustoimiston käytettäväksi 73 000 mk:n suuruisen määräraha. Töiden viipyessä ja tarveaineiden hintojen sillä aikaa kallistuessa jäi suunnitelman toteuttaminen tällä määrärahalla kesken, minkä vuoksi puuttuneiden johtoputkien hankkimiseen ja betonisen painevesisäiliön laittamiseen oli merkittävä v:n 1942 talousarvioon rakennusviranomaisten käytettäväksi 40 800 mk:n suuruisen lisä. Kun tämäkin määräraha edellä mainitusta syystä jälleen loppui kesken sikäli, että suunnitelmaan ja kustannuslaskelmiin sisältynyt painevesisäiliö jäi laittamatta, teki lautakunta kaupunginhallitukselle elokuun 26 p:nä lähettämässään talousarviokirjelmässä esityksen, että se määräisi rakennustoimiston saattamaan tämän keskeneräisen vedensaannin järjestelyn Toivolan koulukodissa päätökseen sekä että siihen tarvittava lisämääräraha merkittäisiin v:n 1943 talousarvioon. Tämä esitys ei kuitenkaan johtanut toivottuun tulokseen ja kyseiseen suunnitelmaan sisältynyt vesisäiliö jäi edelleen laittamatta.

Kun valtioneuvoston taholta oli päätetty peruuttaa aikaisemmin myönnettyt vapaa-kirjeoikeudet ja ottaa sellaisten myöntäminen uudelleen harkittavaksi, teki lautakunta

syyskuun 30 p:nä kaupunginhallitukselle yksityiskohtaisesti perustellun esityksen va-paakirje- ja postirahavapausoikeuksien uudelleen anomisesta paitsi lautakunnalle ja sen alaisille lastenhuoltolaitoksille myöskin lastenvalvojalle v:n 1943 alusta lukien. Nämä kaupungilta melkoisia postikuluja säästävät oikeudet myönnettiinkin sittemmin.

Kun lastensuojeluviraston henkilökunta oli nykyisessä vuokrahuoneistossa joutunut vuodesta toiseen kärsimään talvisin työskentelyä hidastuttavaa ja terveysttään vaarantavaa kylmyyttä sen johdosta, etteivät talon lämmityslaitteet olleet tyydyttävässä kunnossa ja että lämmitystä muutenkin talonmistajan puolelta ilmeisesti laiminlyötiin, teki lautakunta lokakuun 13 p:nä kiinteistölautakunnalle lähettämässään kirjelmässä tästä huomautuksen anoen samalla sen välityksellä toimenpiteitä lämpötilan parantamiseksi tai uuden, paremmin tarkoitustaan vastaavan huoneiston hankkimiseksi. Kirjelmän aiheuttamat neuvottelut kaupungin viranomaisten ja talonmistajan välillä saivat asiassa jonkin verran parannusta aikaan, mutta liiallisesta kylmyydestä on lastensuojeluviraston henkilökunta saanut ajoittain edelleenkin kärsiä.

Lokakuun 27 p:nä teki lautakunta kaupunginhallitukselle esityksen uuden kasvi-huoneen aikaansaamisesta Toivolan koulukotiin entisen jo lahonneen ja pienuutensakin vuoksi tarkoitustaan vastaamattoman tilalle. Esitys ei sellaisenaan johtanut myönteiseen ratkaisuun, mutta on entisen kasvihuoneen korjaamiseksi ja laajentamiseksi nyttemmin päätetty ehdollisesti merkitä v:n 1944 talousarvioon 88 300 mk:n suuruinen määrä-raha.

Kun Toivoniemen koulukoti oli v:n 1940 syksyllä joutunut poikkeuksellisesti kärsimään sen johdosta, että pika-asutuslain toimeenpanossa sen tiluksista oli erotettu kolme pikkutilaa, yhteiseltä pinta-alaltaan 26.19 ha, ja kun näille tiloille asutetut kolme karjalaisperhettä olivat keväällä v. 1941 muuttaneet kotiseudulleen takaisin, teki lautakunta aikaisemmin kaupunginhallitukselle asiasta lähettämänsä kirjelmän lisäksi marraskuun 9 p:nä sosiaaliministeriölle esityksen, että sen taholta kiinnitettäisiin pika-asutuslain muutoksia suunnittelevien viranomaisten huomiota siihen, ettei tällaisen epäkohdan mainitussa koulukodissa tarvitsisi jäädä pysyväiseksi. Asia on edelleenkin yhtä epämääräisellä asteella.

Helsingin Lastenruokintakomitea oli kaupunginhallitukselta anonut 200 000 mk:n suuruisia avustusta suunnittelemansa lastenruokinnan keitto- ja jakelukustannuksiin v:n 1943 tammikuun 2 p:n ja elokuun 15 p:n välisenä aikana. Ottaen huomioon, että entistä runsaammasta lasten maalesiirrosta ja kouluissa lukukausien aikana sekä leikkikentillä kesäisin tapahtuvasta lastenruokinnasta huolimatta Helsingissä tulisi olemaan suuri joukko sellaisia lapsia sekä raskaita ja imettäviä äitejä, joille mainituista Ruotsista saaduista elintarvikkeista valmistettu ruoka olisi niukkojen korttiannosten ohella tarpeen, lautakunta asiasta joulukuun 22 p:nä antamassaan lausunnossa puolsi anottua avustuksen myöntämistä ehdoin, että näin ruoka-avustusta saaneet perheet keskitetyn huoltotoiminnan vaatimusten mukaisesti komitean toimesta ilmoitetaan huoltolautakunnan keskusavustuskortistoon. Kaupunginvaltuusto myönsikin sittemmin komitealle tämän avustuksen.

Lastensuojeluvirasto

Virkailijat. Lastensuojelun toimitusjohtajana toimi filosofianmaisteri R. Liukkonen sekä lautakunnan ja sen valiokuntain sihteerinä hovioikeudenauskultantti A. Koskenkylä. Lautakunnan kassa- ja tiliasiat olivat edelleen yhdistettyinä huoltolautakunnan tili-toimistoon, kun taas lastenhuoltokorvausten perimisestä huolehti huoltolautakun-nan ja lastensuojelulautakunnan yhteinen asiamiestoimisto. Koulukotien, vastaan-otto- ja ammattioppilaskodin sekä Kullatorpan lastenkodin lääkärinä oli lääke-tieteen- ja kirurgiantohtori U. Muroma, joka tarkasti myöskin tylsämielisten laitok-siin ja aistivalliskouluihin pyrkivät lapset sekä yleensä 7 vuotta vanhemmat lauta-kunnan hoidokit ja lisäksi lautakunnan kesäksi maalle toimittamat lapset. Yleisen kans-lial kansliatehtäviä hoiti neiti C. Nyström neiti A. Haajasen avustamana sekä vas-taanotto- ja rekisteritoimistoa neiti M. Tawaststjerna neitien H. Stråhlmanin ja T. Par-man avustaessa toimistolle ilmoitettujen lastensuojelutapausten tutkimisessa. Edellisten lisäksi toimi rekisteritoimiston ylimääräisenä apulaisena rouva I. Aaltonen.

Lastenvalvojana oli hovioikeudenauskultantti A. E. Heiskanen, mutta hänen sotilas-tehtävissä ollessaan hoiti hänen virkaansa lautakunnan sihteeri A. Koskenkylä. Lastenhuollontarkastajana sekä samalla nuorisonhuoltajana oli pastori K. F. Palomäki. Lastenvalvojan ja lastenhuollontarkastajan välittömässä johdossa toimiville aviottomain ja turvattomain lasten huoltotoimistoille kuuluvain lasten hoitoa valvoi lääketieteenlensisiaatti R. Granholm naistarkastajien neiti M. Ahlbergin ja rouva A. Stegmanin avustamana, joista edellinen, joka oli virkavapaana sijaisenaan neiti L. Soini, huolehti alle 7 vuotiaiden ja jälkimmäinen sitä vanhempien lasten sijoituksista. Kaupunkiin sijoitettujen pikkulasten hoidon tarkkaajana toimi rouva I. Stenvall sekä lisäksi myöskin kunnallisten lastenhoidonneuvolain hoitajat, neidit L. Hirstiö, H. Parviala, L. Sarvi ja rouva A. Tiula. Samoin antoivat kaupungin avustamat yksityiset lastenhoidonneuvolat pikkulasten hoidon valvonnassa apuansa. Kaupunkien yksityiskoteihin sijoitettujen 7 vuotta vanhempien lasten hoitoa valvoivat kodissakävijät rouvat M. Hainari ja E. Rätty sekä neiti M. Ramstedt, jotka huolehtivat myöskin nuorisonhuoltojaostolle tarpeellisista kotikäynneistä. Kansliatehtäviä turvattomain lasten huoltotoimistossa hoitivat neidit G. Boldt, E. Ekholm ja A. Ahlfors sekä nuorisonhuoltojaostolla neiti E. Hirn. Lastenvalvojan perimistöimistöä hoitivat rouva A. Aminoff ja filosofianmaisteri M. Törnudd, kun taasen aviottomain lasten huoltotoimiston kansliatehtävistä huolehtivat rouvat A. Alanen ja V. Hyvärinen. Äitiysavustusten jakoa koskevien asioiden valmistelusta huolehti rouva S. Hiisivaara. Lähinnä naistarkastajien yhteisenä toimistoapulaisena toimi rouva E. Nylund.

Lautakunnan tekemäin päätösten johdosta tai muusta syystä lähetettiin lastensuojeluvirastosta kertomusvuoden kuluessa yhteensä 21 446 (edellisenä vuonna 20 877) kirjelmää tai laajempaa esitystä, joista 994 (966) lautakunnan puheenjohtajan allekirjoittamia, 1 027 (1 422) toimitusjohtajan ja sihteerin lähettämiä, 2 444 (2 939) rekisteritoimistosta, 1 540 (1 884) turvattomain lasten huolto-osastolta, 12 149 (10 013) aviottomain lasten osastolta, 617 (607) nuorisonhuoltojaostolta ja 2 675 (3 046) äitiysavustusta koskevia asioita. Näiden lisäksi lähetettiin viraston eri osastoilta lasten vanhemmille tai muille yksityisille henkilöille joukko kirjeellisiä kansliaankutsuja tai muita tiedusteluja, joita ei katsottu tarpeelliseksi rekisteröidä.

Ilmoitukset lastensuojelutoimenpiteitä kaipaavista lapsista. Lukuunottamatta lastensuojeluviraston nuorisonhuoltojaostolle ilmoitettuja 488 koulusta poisjäänyttä lasta kuin myöskin kesäksi maalle toimitettuja sekä leikkikentille ilmoittautuneita lapsia, jätettiin lautakunnan vastaanotto- ja rekisteritoimistoon kertomusvuoden kuluessa yhteensä 2 363 (edellisenä vuonna 2 362) ilmoitusta hoidon ja kasvatuksen puutteesta olevista lapsista ja nuorista henkilöistä, jakautuen nämä ilmoitukset niitä tehneisiin nähden seuraavasti:

Huoltolautakunta	41	Vanhemmat itse	516
Kansakouluntarkastaja	28	Lastensuojeluyhdistykset	51
Poliisilaitos	663	Lastensuojeluvirkailijat	274
Muut viranomaiset	192	Yksityiset henkilöt	598
			<u>Yhteensä 2 363</u>

Ilmoittajain tiedonantojen mukaan oli ilmoituksen aiheena:

Lain rikkominen	651	Lasten pahoinpitely tai huono hoito	66
Muut kasvatukselliset syyt	128	Vanhempain huono elämä	44
Lasten aistiviallisuus tai vähälahjaisuus	18	Sotasiirtolaisuus	21
Lasten turvattomuus	544	Muut syyt	326
Lasten avioton syntyperä	565	<u>Yhteensä 2 363</u>	

Useimmat ilmoitetuista tapauksista siirtyivät turvattomain lasten huolto-osastolle tai osoittautuivat toimeenpannuissa tutkimuksissa sen laatuiksi, etteivät ne aiheutta- neet asianomaisille annettuja ohjeita tai varoituksia ankarampia toimenpiteitä. Minkä verran ilmoitetuista lapsista oli otettava lautakunnan huostaan samoin kuin muutkin heihin kohdistuneet erikoisemmat toimenpiteet ja niiden perusteena olevat syyt ilmene- vät seuraavista tässä kertomuksessa esiintyvistä selostuksista.

Lastensuojelulautakunnan huostaan otetut lapset. V:n 1942 alussa oli lastensuojelulautakunnan täysihuollossa edellisestä vuodesta jäljellä kaikkiaan 2 034 lasta. Vuoden kuluessa otettiin hoidettavaksi 473 lasta (edellisenä vuonna 605), joten kertomusvuoden aikana oli lautakunnan täysihuollossa yhteensä 2 507 (2 770) lasta. Edellä mainituista 2 507 lapsesta oli lautakunnan yleisen kanslian huollettavana 380 suojelukasvatusta tarvitsevaa ja turvattomien lasten huoltotoimiston hoivissa 2 097 n.s. köyhäinhoidollista eli turvatonta lasta. Sitä paitsi oli 30 lasta osan vuodesta yleisen kanslian ja osan vuodesta turvattomien lasten huoltotoimiston huollossa. Lasten vaihtuminen vuoden kuluessa selviää seuraavasta yhdistelmästä:

Huolto-osasto	Jäljellä v:sta 1941		Uusia		Yhteensä		Eronneita ¹⁾		Jäljellä v:een 1943		V:n 1942 kuluessa poistettuja ja uudelleen hoitoon otettuja	
	Poikia	Tyttöjä	Poikia	Tyttöjä	Poikia	Tyttöjä	Poikia	Tyttöjä	Poikia	Tyttöjä	Poikia	Tyttöjä
Yleisen kanslian huollossa ...	208	102	71	29	279	131	77	43	202	88	5	2
Turvattomien lasten huoltotoimiston hoivissa	873	851	248	155	1 121	1 006	325	269	796	737	23	23
Yhteensä	1081	953 ²⁾	293 ²⁾	180 ²⁾	1 374 ²⁾	1 133 ²⁾	376 ²⁾	308	998	825	28	25

Kuten edellä olevasta asetelmasta ilmenee, oli kertomusvuoden kuluessa hoidetuista lapsista 53 sellaista, jotka syystä tai toisesta poistettiin lautakunnan luetteloista, mutta myöhemmin otettiin jälleen lautakunnan hoitoon, suurin osa näistä turvattomien lasten osastolla.

Edellä mainituista 2 507 lapsesta osa oli sijoitettu lautakunnan omiin laitoksiin, osa valtion ja yksityisten ylläpitämiin lastenhuoltolaitoksiin sekä yksityiskoteihin. Sitä paitsi hoidettiin aistiviallisia ja raajarikkoisia sekä tylsämielisiä heille sopivissa erikoislaitoksissa. Lisäksi 3 lasta sai vain raha-avustusta. Lasten jakaantuminen eri huoltomuotojen mukaan sekä huoltopäivien luku eri huoltopaikoissa selviää seuraavasta yhdistelmästä:

Huoltomuoto	Lapsia			Huoltopäiviä		
	Poikia	Tyttöjä	Yhteensä	Poikien	Tyttöjen	Yhteensä
<i>Suojelukasvatusta tarvitsevia</i>						
a) lapsia						
Lautakunnan alaisissa laitoksissa	200	48	248	50 185	12 537	62 722
Aistiviallis- ja raajarikkoisten hoitoloissa ...	5	3	8	1 003	214	1 217
Vajaamielisten hoitoloissa	58	45	103	18 699	15 185	33 884
Ammattikoulukodeissa	—	2	2	—	669	669
Sairaaloissa	9	2	11	809	519	1 328
Muissa laitoksissa	3	5	8	611	1 386	1 997
b) nuoria henkilöitä						
Seimelän tyttökodissa	—	9	9	—	3 285	3 285
Vuorelan kasvatuslaitoksessa	—	1	1	—	276	276
Pohjolan poikakodissa	1	—	1	365	—	365
Lausteen poikakodissa	1	—	1	148	—	148
Rajamäen työsiirtolassa	4	14	18	868	1 887	2 755
Väinölan turvakodissa	—	2	2	—	103	103
Östensön turvakodissa	4	—	4	1 460	—	1 460
Järvilinnan vastaanottolaitoksessa	4	—	4	901	—	901
Hovin kasvatuslaitoksessa	1	—	1	—	365	365
Vain raha-avustusta saaneita	2	1	3	—	—	—
Yhteensä	²⁾ 279	²⁾ 131	²⁾ 410	75 049	36 426	111 475

¹⁾ Tähän sisältyy 8 poikaa ja 11 tyttöä, jotka jo kertomusvuoden alussa poistettiin lautakunnan huostasta. — ²⁾ Kahdessa tai useammassa ryhmässä esiintyvä lapsi on otettu summaan vain kerran.

Huoltomuoto	Lapsia			Huoltopäiviä		
	Poikia	Tyttyjä	Yhteensä	Poikien	Tyttyjen	Yhteensä
<i>Turvattomia</i>						
a) <i>lapsia</i>						
Lautakunnan alaisissa laitoksissa	354	220	574	62 194	38 577	100 771
Yksityisissä lastenhuoltolaitoksissa	382	358	740	113 020	103 641	216 661
Ammattikoulukodeissa	3	1	4	714	120	834
Sairaaloissa	34	39	73	949	1 634	2 583
Yksityisissä perheissä	447	494	941	136 001	145 927	281 928
b) <i>nuoria henkilöitä</i>						
Seimelän tyttökodissa	—	5	5	—	1 527	1 527
Kaupunkilähetyksen naissiirtolassa	—	3	3	—	455	455
Lausteen poikakodissa	1	—	1	275	—	275
Yhteensä	¹⁾ 1 121	¹⁾ 1 006	¹⁾ 2 127	313 153	291 881	605 034
Kaikkiaan	1 374	1 133	2 507	388 202	328 307	716 509

Lautakunnan huoltoon otetuista lapsista oli avioliitossa syntyneitä 1 267 eli 50.5 % ja aviottomia 1 240 eli 49.5 %. Turvattomiin lapsiin nähden olivat vastaavat suhdeluvut 47.5 ja 52.5 sekä suojelukasvatusta tarvitseviin lapsiin nähden 66.1 ja 33.9. Kaikista aviosyntyisistä lapsista oli 723:lla eli 57.1 %:lla molemmat vanhemmat elossa, 435:llä eli 34.3 %:lla oli jompikumpi vanhemmista kuollut ja 109 eli 8.6 % oli täysin orpoja. Aviottomista lapsista 533:lla eli 43.0 %:lla oli sekä isä että äiti elossa, 651:llä eli 52.5 %:lla oli isä tai äiti kuollut tai isä tuntematon ja 56:lla eli 4.5 %:lla olivat molemmat vanhemmat kuolleet tai tuntemattomia.

Ikäänsä nähden lapset jakaantuivat seuraavasti:

Ikä vuoden päättyessä, vuotta	Suojelukasvatusta tarvitsevia lapsia		Turvattomia lapsia		Lapsia kaikkiaan	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Alle 2	—	—	237	11.1	237	9.4
2—6	11	2.7	529	24.9	538	21.5
7—12	77	18.8	780	36.7	847	33.8
13—15	154	37.5	426	20.0	565	22.5
16—17	125	30.5	146	6.9	268	10.7
18—	43	10.5	9	0.4	52	2.1
Yhteensä	410	100.0	2 127	100.0	2 507	100.0

Suurin osa lapsista oli syntynyt Helsingissä, nim. 1 888 eli 77.4 % niistä, joiden syntymäpaikka oli tiedossa. Pääkaupunkia ympäröivissä kunnissa oli syntynyt 17 ja muualla Uudenmaan läänissä 132, joten muualla syntyneitä oli ainoastaan 401 eli 16.4 %. Köyhäinhoidollinen kotipaikkaoikeus oli 2 001:llä eli 79.8 %:lla Helsingissä, 68:lla kaupunkia ympäröivissä kunnissa sekä 47:llä muualla Uudenmaan läänissä. Vain 208:lla oli kotipaikkaoikeus jossakin muussa maan kunnassa, kun taas 76 lapsen hoitokustannukset valtio korvasi.

Jotta saataisiin selvitettyksi, mihin yhteiskuntaluokkiin lautakunnan huollossa olevat lapset kuuluvat, on heidät ryhmitetty vanhempainsa ammatin perusteella, aviosyntyiset isän ja aviottomat äidin ammatin mukaan. Sen nojalla oli m.m. tehdas- y.m. ammattityöntekijäin lapsia 958 eli 38.2 %, muiden työntekijäin 506 eli 20.2 %, palvelijoiden 426 eli 17.0 %, itsenäisten liikkeenharjoittajain 199 eli 7.9 %, liikeapulaisten ja palveluskunnan 236 eli 9.4 % sekä virkamiesten ja vapaiden ammattien harjoittajien lapsia 33 eli 1.3 %.

Kodeissa toimitettujen tutkimusten mukaan oli syynä siihen, miksi edellä mainitut lapset otettiin lautakunnan huostaan, useimmissa tapauksissa jokin vanhemmista joh-

¹⁾ Kahdessa tai useammassa ryhmässä esiintyvä lapsi on otettu summaan vain kerran.

tuva seikka. Ainoastaan 381:ssä eli 15.2 %:ssa tapauksista syy johtui lapsesta; 212 lasta nimittäin otettiin sairauden, vajaamielisyyden, aistivallisuuden tai raajarikkoisuuden ja 169 lasta pahantapaisuuden vuoksi lautakunnan huostaan. Sen sijaan 2 062:ssa eli 82.2 %:ssa tapauksista syy johtui vanhemmista, 723 eli 28.8 % lapsista otettiin huollettavaksi sen vuoksi, että vanhemmilta puuttui kasvatuskyky, 422:lla eli 16.8 %:lla oli jompikumpi tai molemmat vanhemmista kuolleet, 302 lasta eli 12.0 % oli vanhempiensa hylkäämiä, 366 lapsen, 14.6 %:n, vanhemmat olivat joko sairaita tai oli heillä muuten työkyky vähentynyt ja 125 tapauksessa, 5.0 %:ssa, vanhemmat olivat joko työhaluttomia, huolimattomia tai juoppoja.

Aidinkieli oli 2 085:llä eli 83.2 %:lla suomi, 383:lla eli 15.3 %:lla ruotsi ja 39:llä eli 1.5 %:lla jokin muu kieli.

Yleisen kanslian hoidokit ja niitä varten tarkoitetut laitokset

Suojelukasvatusta tarvitsevat edellä mainituista lautakunnan huostaan otetuista lapsista olivat lastensuojeluviraston yleisen kanslian huollossa ja oli näiden huoltamiin käytettävissä seuraavat kaupungin ylläpitämät laitokset:

Vastaanotto- ja ammattioppilaskoti Sofianlehdossa. Edellinen näistä toimii havaintojen tekolaitoksena kouluikäisten lasten vastaisiin hoitopaikkoihinsa sijoittamista varten, jota paitsi käytökseltään moitteettomat lapset voivat sen koululaisosastolla asuen käydä kaupungin kansa- ja ammattikouluissa. Ammattioppilaskoti taasen tarjoaa asunnon ja hoitoa sellaisille lautakunnan alaisista laitoksista kaupunkiin käsityöläisoppiin tai tehtaiden työpajoihin siirtyville pojille, joilla ei ole kunnollista omaa kotia ja jotka eivät yksin jätettyinä voisi vielä tulla elämässä omin neuvoin toimeen. Vastaanottokodissa oli yhteensä 104 ja ammattioppilaskodissa 36 hoitopaikkaa, joista kuitenkin suurin osa oli puolustuslaitoksen käytössä. Kummankin laitoksen johtajana toimi opettaja M. Tuokko apunaan ylikatsastaja M. Pitkänen ja emännöitsijänä neiti E. Gröning. Poikaosaston hoitajana toimi neiti I. Hänninen ja tyttöosaston hoitajana neiti E. Nieminen, kummallakin apunaan hoitajaharjoittelija. Ammattioppilaskotia hoitivat neidit I. Jääskeläinen ja H. Ilvesvaara. Näiden lisäksi oli kaikilla osastoilla yhteinen keittäjä ja leipoja sekä lämmittäjä-talonmies, ompelija, 2 pesijää ja 5 palvelijaa.

Ryhtylän koulukoti omine maatiloineen, joka sijaitsee Hausjärven pitäjässä, voi ottaa vastaan 120 yläkansakoulun ja jatkokoulun ikäasteella olevaa suomenkielistä poikaa. Tämän koulukodin toiminnassa on kiinnitetty erikoista huomiota mahdollisimman monipuolisen ja tehokkaan ammattiopetuksen järjestämiseen. Laitoksen johtajana oli diplomi-insinööri V. Antila. Opettajina toimivat T. R. Reino ja rintamalla olevan T. A. Mikolan sijaisena T. A. Jokipii. Edellisen vuoden lopulla avoimeksi joutunut kolmannen opettajan virka oli oppilaiden satunnaisen vähälukuisuuden johdosta täyttämättä. Emännöitsijänä oli neiti M. Nurmi. Viidessä eri kotikunnassa asuvien oppilaiden hoitajina toimivat neidit M. Aflecht, E. Roselius, T. Roukko, A. Ohraniemi ja T. Lehmuskoski sekä ensiksi mainitun erottua toukokuun 1 p:nä hänen jälkeensä neiti E. Kotiranta. Opetusta eri ammateissa antoivat veistonopettaja L. Keinänen konepuuseppä J. Saipion avustamana, metallitöidenopettajat V. J. Manner, S. Colliander ja seppä K. Moisio, räätälimestari K. V. Laakso, suutarimestari J. A. Lampinen, puutarhuri L. Päivike, maataloustöiden johtaja V. Niittylä ja karjakkoo M. Koskinen. Yksi puutyömestareista, V. Pakarinen, oli edelleen rintamalla, joten ammattiopetustakin oli hoidettava supisteutuin voimin. Näiden lisäksi kuului laitoksen toimihenkilöihin keittäjä, leipoja, 3 palvelijaa, 2 pesijää, lämmittäjä, tallimies, navetta-apulainen ja 3 maataloustyöntekijää.

Toivoniemen koulukoti siihen kuuluvine maatiloineen, joka sijaitsee Lohjan pitäjässä, on tarkoitettu 40 kansakoulu- ja jatkokouluiässä olevalle suomenkieliselle tytölle. Laitoksen johtajana, joka osallistui myös opetukseen, toimi neiti L. Kivekäs. Opettajana oli A. Itkonen sekä emännöitsijänä ja samalla talousaskareiden ohjaajana neiti J. Anttila. Viimeksi mainitun siirryttyä marraskuun 1 p:nä toiseen toimeen hoiti emännöitsijän virkaa väliaikaisena neiti L. Nummenkorpi. Lastenhoitajana ja samalla käsitöiden opettajana toimi käsityöopettaja V. Joukahainen. Maanviljelystehtävistä huolehti maataloustöiden johtaja J. Arola tallimiehen ja 1 maataloustyöntekijän avustamana ja navettatöistä

karjakko M. Juola käyttäen vanhempia oppilaita apunaan. Lisäksi laitoksessa oli hoitaja-harjoittelija ja palvelija, toimien viimeksi mainittu myös puutarhanhoitajana.

Tavolan koulukoti, joka sijaitsee Nummen pitäjässä, on tarkoitettu enintään 25 kehityksensä puolesta apukouluasteella olevalle suomenkieliselle pojalle. Laitoksen oppilas-asuntolassa oli 15 sijaa. Osa oppilaista oli sijoitettu täysihoitoon laitoksen lähellä oleviin yksityisiin perheisiin. Koulukodin johtajana ja samalla opettajana toimi J. Jokinen sekä emännöitsijänä ja oppilasasuntolan hoitajana neiti M. Leppäniemi apunaan keittäjä ja palvelija.

Toivolan koulukoti, joka sijaitsee Helsingin pitäjän Pakinkylässä, on tarkoitettu 85 kansakouluikäiselle lapselle. Laitos on lastensuojeluviraston eri toimistoille osittain yhteinen ja mainitaan siitä lähemmin turvattomien lasten huoltotoimiston yhteydessä.

Tietopuolinen opetus koulukotien kouluissa oli järjestetty pääasiallisesti pääkaupungin kansakouluille vahvistettuja opetussuunnitelmia noudattaen. Jatko-opetukseen sisältyvillä käytännöllisillä oppiaineilla oli oma, niitä varten laadittu ohjelmansa.

Koulukotien hoidokit. V:n 1942 aikana oli kaikkiaan 186 yleisen kanslian hoidokkia sijoitettu edellä mainittuihin kaupungin ylläpitämiin koulukoteihin, Toivolaa lukuunottamatta, ja ilmenee oppilaiden vaihtuminen niissä seuraavasta yhdistelmästä:

Koulukoti	L a p s i a				Huoltopäiviä
	Jäljellä v:sta 1941	Uusia	Eronneita	Jäljellä v:een 1943	
Ryttylä	76	34	37	73	28 195
Toivoniemi	33	8	13	28	11 256
Tavola	30	5	5	30	10 893
Yhteensä	139	47	55	131	50 344

Oppilaiden asianomaisten johtajain lastensuojeluvirastoon kuukausittain lähettämien arvostelujen mukaan, joissa eri arvostelijain vaatimusten mahdollinen erilaisuus on luonnollisesti otettava huomioon, käyttäytyi seuraavasta yhdistelmästä näkyvä prosenttimäärä koulukotien kaikista oppilaista v. 1942 hyvin, tyydyttävästi tai huonosti:

	Ryttylä	Toivoniemi	Tavola
Hyvin	64	44	83
Tyydyttävästi	12	54	15
Huonosti	24	2	2
Yhteensä	100	100	100

Muissa yleisen kanslian käytettävissä olleissa laitoksissa vaihtuivat hoidokit seuraavasti:

Hoitokoti	L a p s i a				Huoltopäiviä
	Jäljellä v:sta 1941	Uusia	Eronneita	Jäljellä v:een 1943	
Vastaanottokoti	10	45	46	9	3 869
Ammattioppilaskoti	21	18	19	20	5 929
Toivolan koulukoti ¹⁾	7	13	12	8	2 580
Yhteensä	38	76	77	37	12 378

Aistivallisia, raajarikkoisia ja vajaamielisiä lapsia oli lautakunnan yleisen kanslian huollossa yhteensä 111 seuraavassa taulukossa mainituissa laitoksissa, ollen näihin nähden huomattava, että sokeain-, kuuromykkäin- ja raajarikkoisten kouluissa olleet lapset viettivät lomansa jossain muualla:

¹⁾ Näistä oli Toivolan koulukodin eristysosastolla yhteensä 13 lasta, kaikki uusia. Huoltopäiviä oli yhteensä 717.

Laitos	L a p s i a								Huoltopäiviä
	Jäljellä v:sta 1941		Uusia		Eronneita		Jäljellä v:een 1943		
	Poikia	Tyttöjä	Poikia	Tyttöjä	Poikia	Tyttöjä	Poikia	Tyttöjä	
Turun kuuromykkäinkoulu	1	2	—	—	—	2	1	—	250
Jyväskylän ”	1	—	—	—	1	—	—	—	244
Raajarikkoisten huoltolaitos	1	1	2	—	1	—	2	1	723
Toivolan tylsämielisten kasvatuskoti Mu- hoksella	5	—	2	—	1	—	6	—	1 999
Sortavalan diakonissalaitos	16	13	—	—	—	2	16	11	10 148
Helsingin diakonissalaitos	22	17	6	3	7	4	21	16	14 591
Vaajasalon langettavatautisten parantola	—	3	—	—	—	—	—	3	1 095
Oulun kaatumatautisten huoltokoti	2	—	—	—	—	—	2	—	730
Kortejoen langettavatautisten miespa- rantola	4	—	—	—	3	—	1	—	1 460
Seinäjoen piirisairaalat	1	1	—	1	—	—	1	2	978
Kuhankosken tyttökoti Laukaassa	—	7	—	1	—	1	—	7	2 882
Vaalialan tylsämielisten lasten hoitola ...	1	—	—	—	1	—	—	—	1
Yhteensä ¹⁾	54	44	9	4	13	8	50	40	35 101

Eri ammattikoulukodeissa oli jäljellä 2 tyttöä, joista 1 poistettiin ja 1 jäi seuraavaan vuoteen. Huoltopäivien luku oli yhteensä 669.

Muissa laitoksissa oli kertomusvuoden aikana yhteensä 49 lasta. Näistä oli jäljellä edellisestä vuodesta 12 poikaa ja 19 tyttöä. Vuoden kuluessa sijoitettiin niihin 6 poikaa ja 12 tyttöä sekä poistettiin 4 poikaa ja 16 tyttöä, joten seuraavaan vuoteen jäi 14 poikaa ja 15 tyttöä. Huoltopäiviä oli 11 655.

Sairaaloiissa hoidettiin vuoden kuluessa 11 lasta yhteensä 1 328 päivää; näistä 8 lasta oli sitä paitsi ollut jossain muussa laitoksessa ja vain 3 oli sellaisia, joita hoidettiin yksinomaan sairaalassa, 690 päivää. Seuraavaan vuoteen jäi sairaalaan 1 poika ja 1 tyttö.

Alaikäiset lainrikkijat. Kuten edellä olleesta erittelystä ilmenee, oli Toivolan koulukodin eristysosastolla 13 alaikäistä lainrikkijaa huollettavana asiainsa tutkintoaikana yhteensä 717 päivää. Näiden hoidosta saatiin sosiaaliministeriöltä 15 000 mk:n suuruisen korvaus.

Lastensuojeluasetuksen 7 §:n säännöksen mukaisesti oli lautakunnan edustaja läsnä poliisikuulusteluissa ja oikeudenistunnoissa lapsia tai nuoria henkilöitä koskevissa asioissa yhteensä 450 tapauksessa, joista osa oli sellaisia, että samaa henkilöä koskenut ilmoitus vaati useampaa esiintymistä. Ilmoituksia oli kaikkiaan 475, joista osa jäi kertomusvuonna käsittelemättä, kuten alla olevista yhdistelmistä ilmenee:

Ilmoituksia tehneet:

Poliisilaitos	211
Kaupunginviskaali	241
Muu viranomainen	23
Yhteensä	475

Ilmoitettujen ikä:

Alle 15 vuotiaita	88
15 »	140
16—18 »	247
Yhteensä	475

Näistä oli tyttöjä 99 ja poikia 376.

¹⁾ 1 Sortavalan diakonissalaitoksesta Seinäjoen piirimielisairaalaan siirtynyt tyttö ja samoin 1 Vaalialan tylsämielisten lasten hoitolasta Helsingin diakonissalaitoksen Rinnekotiin siirtynyt poika esiintyvät summassa vain kerran.

Hairahduksen laatu:		Rangaistus, ellei vapautettu:	
Varkaus tai näpistely	255	Ehdollinen tuomio	172
Kavallus	19	Vapausrangaistus	108
Pahoinpitely	7	Sakotettu tai vapautettu	102
Irtolaisuus tai juopottelu	89	Toteensaatava kuritus	8
Muu syy	105	Määrätty yleiseen kasvatustiloihin	28
		Keskeneräisiä tapauksia	57
	Yhteensä 475		Yhteensä 475

Lastensuojelulain 9 §:ssä edellytettynä ensiasteisena ojennuksena lastenhuollontarkastaja nuorisonhuoltajan ominaisuudessa kutsutti 39 tapauksessa huonokäyttöisen tai lainvastaisiin tekoihin hairahtuneen lapsen tai nuoren henkilön ja 21 tapauksessa tällaisten lasten vanhemmat lastensuojeluvirastoon varoitettavakseen, minkä lisäksi myöskin lautakunnan kodissakävijät antoivat tarkastuskäynneillään tarpeen vaatiessa sekä lapsille että heidän vanhemmilleen nuorten rikollisuutta ehkäiseviä neuvoja ja ojennuksia sekä olivat mahdollisuuksien mukaan tällaisten lasten suojeluvalvojina.

Turvattomain lasten huoltotoimiston hoidokit ja lastenkodit

Kuten aikaisemmin esitetystä yhdistelmästä näkyy, oli turvattomain lasten huoltotoimiston hoivissa kertomusvuoden aikana yhteensä 2 127 (vuotta aikaisemmin 2 368) köyhäinhoidollista, oman kodin ulkopuolella kasvatettavaa lasta, joista suurin osa eli 1 681 (1 918) lasta oli sijoitettu yksityishoitoon, nimittäin 941 (1 115) yksityisiin perheisiin ja 740 (803) yksityisiin lastenkoteihin. Koska varsinkaan hentojen pikkulasten maaseudulle lähettäminen ei ole lastenhoidon kannalta tarkoituksenmukaista eikä kouluikäisillekään lapsille ole aina heti sopivaa kasvatuskotiä saatavissa, oli toimiston käytettävissä seuraavat lastenkodit:

Sofianlehdon pikkulastenkoti, jonka eri osastoilla on yhteensä 100 hoitopaikkaa 0—2 vuoden ikäisille lapsille. Kodin johtajana toimi neiti E. Boström ja emännöitsijänä neiti E. Mäseli. Eri osastoja hoitivat neidit T. Hamara, S. Pirkkalainen ja I. Karjalainen sekä rouva T. Palokangas, joiden apuna toimi 10 ammattitaitoista lastenhoitajaa ja 15 palkatonta hoitajaharjoittelijaa kuusi kuukautta käsittävissä vuoroissa. Lisäksi kuului tämän laitoksen henkilökuntaan ompelija, keittäjä, 5 palvelijaa, 2 pesijää ja lämmittäjäatalonmies.

Reijolan lastenkoti, jossa eristysosastoinen on 35 hoitopaikkaa, on tarkoitettu pääasiassa lastentarhaiässä oleville normaalikykyisille lapsille. Kodin johtajana toimi rouva E. Ahlgren ja häntä avustivat lastenhoitajat, neidit A. Aaltonen, A. Carlén, K. Nyholm, T. Pertto ja E. Rehnström. Näiden lisäksi kuului lastenkodin henkilökuntaan ompelija, keittäjä ja 2 palvelijaa.

Kummankin edellä mainitun lastenkodin lääkärinä toimi lääketieteellisensiaatti R. Granholm.

Kullatorpan lastenkodissa hitaammin kehittyviä ja sairaalloisia lastentarhaiässä olevia lapsia varten on niinkään 35 hoitopaikkaa. Kodin johtajana oli neiti A. Orola. Lastenhoitajina toimivat neidit K. Koivula, K. Salo ja M. Lempinen. Lisäksi oli tässäkin lastenkodissa ompelija, keittäjä ja 2 palvelijaa. Lääkärinä toimi vastaanottokodin ja koulukotien lääkäri U. Muroma.

Toivolan koulukoti Helsingin pitäjän Pakinkylässä omine maatalouksineen on tarkoitettu enintään 85 huonohoitoiselle kansakouluiässä olevalle lapselle. Laitoksessa toimii vain suomenkielinen ala- ja yläkansakoulu, koska sinne sijoitetut ruotsinkieliset lapset voivat opiskella koulukodin lähellä sijaitsevassa Oulunkylän ruotsinkielisessä kansakoulussa. Koulukodin johtajana toimi K. A. Kurkela, apunaan rouva L. Kurkela, ja opettajina V. Uusivirta ja neiti R. Honkapirtti. Tässäkin koulukodissa oli kolme eri oppilas-asuntolaa, joiden hoitajina toimivat neidit A. Eskola, H. Hirvonen ja L. Mäkelä sekä viimeksi mainitun erottua huhtikuun 1 p:nä neiti I. Kallio. Lisäksi oli laitoksen aitauksen ulkopuolella sijaitsevaan rakennukseen järjestetty alaikäisistä lainrikkooista heidän asiainsa tutkintoaikana huolehtiva eristysosasto, jota hoiti tilapäisesti laitoksen suutari Y. Hietanen. Koulukodin emännöitsijänä toimi rouva L. Vilkkunen ja maataloustöiden joh-

tajana P. Karvia sekä puutarhurina J. E. Lindqvist. Sitä paitsi kuului laitoksen henkilökuntaan suutari, maataloustöiden johtajan apulainen, ompelija, keittäjä, karjakko ja 5 palvelijaa.

Vastaanottokodin koulaisosastolle sijoitetut köyhäinhoidolliset lapset käyvät normaalioloissa kaupungin kansakouluissa.

Lastenkotien valvonnasta huolehti lähinnä lastensuojelulautakunnan lastenhuollontarkastaja. Lasten terveydenhoidon tarkastus sekä ruokajärjestyksen määrääminen näissä kodeissa kuului lautakunnan lääkäreille aikaisemmin mainittua työnjakoa noudattaen.

Kaupungin lastenkotien hoidokkien vaihtuminen v:n 1942 aikana selviää seuraavasta yhdistelmästä:

	Sofian- lehdon pikkulas- tenkoti	Reijolan lastenkoti	Kulla- torpan lastenkoti	Vastaan- ottokodin koululais- osasto	Toivolan koulukoti	Yhteensä
V:sta 1941 hoitoon jääneitä	93	30	33	62	51	269
V. 1942 hoitoon otettuja	154	64	9	89	37	353
Yhteensä	247	94	42	151	88	622
Näistä						
a) Edelleen toimiston hoidossa ollen:						
sijoitettiin yksityishoitoon	6	7	1	5	1	20
siirrettiin toiseen lastenkotiin	38	22	1	33	2	96
toimitettiin sairaalaan	11	1	—	—	1	13
b) Toimiston hoidosta poistettuina:						
luovutettiin vanhempainsa hoitoon	69	23	—	36	13	141
luovutettiin toisten maksuttomaan hoi- toon	27	5	—	15	—	47
luovutettiin toisen kunnan huoltoon ...	2	1	—	3	2	8
lähetettiin muihin lastenhuoltolaitoksiin	—	—	2	9	4	15
kuoli	2	—	1	—	—	3
poistettiin muista syistä	—	1	—	3	8	12
Poistettuja yhteensä	155	60	5	104	31	355
V:een 1943 jääneitä	92	34	37	47	57	267

Yksityishoitoon sijoitetut lapset. Yksityisiin lastenkoteihin ja yksityisiin perheisiin sijoitettujen lasten vaihtuminen näkyy seuraavista luvuista. V. 1942 hoitoon otettujen ryhmään voi sama lapsi sisältyä useampaan kertaan, jos hän vuoden aikana on ollut useammassa hoitopaikassa. Näin on asianlaita Helsingissä sijaitseviin yksityisiin lastenkoteihin sijoitettuun 5 lapseen nähden, maaseudulla yksityisiin lastenkoteihin sijoitettuun 6 lapseen nähden, Helsinkiin yksityisiin perheisiin sijoitettuun 4 lapseen nähden ja maaseudun yksityisiin perheisiin sijoitettuun 3 lapseen nähden.

	Yksityisiin lastenko- teihin sijoitettuja lapsia		Yksityisiin perhei- siin sijoitettuja lapsia		Yhteensä
	Helsinkiin	Maa- seudulle	Helsinkiin	Maa- seudulle	
V:sta 1941 hoitoon jääneitä	172	425	345	504	1 446
V. 1942 hoitoon otettuja	64	107	41	75	287
Yhteensä	236	532	386	579	1 733
Näistä					
a) Edelleen toimiston hoidossa ollen:					
siirrettiin toiseen sijoituspaikkaan	6	11	3	18	38
siirrettiin kunnan lastenkotiin	5	17	8	21	51
siirrettiin yksityisiin lastenkoteihin	2	5	5	6	18
siirrettiin ammattikoulukotiin	—	—	—	1	1
siirrettiin sairaalaan	3	6	3	—	12

	Yksityisiin lasten- koteihin sijoitettuja lapsia		Yksityisiin perhei- siin sijoitettuja lapsia		Yhteensä
	Helsinkiin	Maa- seudulle	Helsinkiin	Maa- seudulle	
b) Toimiston hoidosta poistettuina:					
siirrettiin yleisen kanslian huoltoon	1	5	—	4	10
luovutettiin vanhempainsa hoitoon	20	47	21	22	110
luovutettiin toisen kunnan huoltoon	2	5	10	3	20
pääsi ottolapiseksi tai luovutettiin yksityishoitoon	8	35	34	17	94
poistettiin työkykyiseksi tultuaan	1	8	48	28	85
poistettiin muista syistä	11	4	10	9	34
Poistettuja yhteensä	59	143	142	129	473
V:een 1943 jääneitä	177	389	244	450	1 260

Mitä muissa laitoksissa hoidettuihin lapsiin tulee, mainittakoon, että Överby nimisessä ammattikoulukodissa Kirkkonummella oli v:n 1942 aikana 3 poikaa yhteensä 714 päivää ja kodinhoitokoulussa Kirkkonummella 1 tyttö 120 päivää.

Yksityishoitoon annettavia lapsia koetettiin, mikäli mahdollista, sijoittaa sukulaistensa luokse. Maaseudulla sijaitsevien hoitokotien sopivuudesta hankittiin lautakunnan tiheimmille sijoitusalueilleen asettamien paikallisasiamiesten ja huoltolautakuntien välityksellä tarpeelliset tiedot. Helsinkiin yksityisiin perheisiin sijoitettujen lasten hoitoa ja kasvatusta valvoivat lähinnä lastensuojeluviraston kodissakävijät ja lastenhoidonneuvoloiden hoitajat, kun taas maaseudulla tämän tehtävän suorittivat asianomaiset huoltolautakunnat osittain lautakunnan omien paikallisasiamiesten avustamina. Myöskin lastenhuollon tarkastaja apulaisineen koetti eri seuduille tekemillään tarkastusmatkoilla valvoa, että kasvatusta ja hoitoa kasvatuskodeissa oli lasten ikä- ja kehityskautta vastaava. Huonoiksi näyttäytyneistä hoitopaikoista siirrettiin lapset parempiin kasvatuskoteihin tai asiallisten syiden vaatiessa myöskin kaupungin omiin lastenhuoltolaitoksiin.

Kaikki kouluiässä olevat hoitolapset saivat käydä kansakoulua, josta vieraille kunnille menevät koulumaksut lautakunta suoritti omista määrärahoistaan. Sitä paitsi toimitti lautakunta 95 kansakoulukurssin suorittaneelle yksityishoitoon sijoitetulle lapselle tilaisuuden saada taipumuksiensa mukaista ammatillista jatko-opetusta seminaareissa, kauppä-, maamies- ja talouskouluissa, konekirjoituskursseilla tai erilaisiin käsityöammatteihin valmistavissa laitoksissa, käyttäen tähän tarkoitukseen yhteensä 319 092: 55 mk, josta saatiin sosiaaliministeriöltä 112 333 mk:n suuruinen korvaus.

Maaseudulle yksityisiin perheisiin sijoitettujen lasten sijoitusalueet selviävät seuraavasta luettelosta:

Sijoitusalue	L a p s i a			
	Jäljellä v:sta 1941	Uusia	Eronneita	Jäljellä v:een 1943
Espoo	19	2	8	13
Kirkkonummi	23	1	4	20
Siuntio	13	—	3	10
Vihti	48	2	9	41
Helsingin pitäjä	39	5	13	31
Tuusula	18	3	5	16
Sipoo	4	1	—	5
Nurmijärvi	58	2	13	47
Ylivieska	3	—	1	2
Somero	43	20	9	54
Nurmo	14	—	3	11
Mäntsälä	16	1	2	15
Joroinen	1	—	—	1
Sievi	1	—	1	—
Lohja	7	2	2	7
Eri kunnat	197	36	56	177
Yhteensä	504	75	129	450

Paikallisasiamiehinä toimivat neiti F. Berg Helsingin pitäjässä, rouva J. Carlberg Espoossa, neiti M. Hoffman Kirkkonummella, rouva S. Niinistö Vihdissä, neidit J. Bergström Siuntiossa, H. Savimaa Tuusulassa, M. Byman Sipoossa ja M. Kielomaa Nurmijärvellä, rouva L. Palomäki Lohjalla, opettajat L. Saarikoski Nurmossa ja I. Hyysti Mäntsälässä, kansanopiston johtaja J. Kytömäki Ylivieskassa ja kanttori H. Kantola Somerolla.

Eri sairaaloissa hoidettiin vuoden kuluessa yhteensä 73 lasta 2 583 päivää; näistä yksinomaan sairaalahoitoa saaneita oli 3 poikaa ja 2 tyttöä, 108 hoitopäivää. Seuraavaan vuoteen jäi sairaaloihin 2 poikaa ja 2 tyttöä.

Ottaen huomioon edellisestä vuodesta siirtyneet, kertomusvuoden aikana huostaan otetut ja hoidosta päästetyt jäi siis turvattomain lasten huoltotoimiston hoiviin v. 1943, kuten jo aikaisemmin esitetystä yhdistelmästä näkyy, yhteensä 1 533 lasta.

Hoitomaksut yksityisiin perheisiin ja yksityisiin lastenkoteihin sijoitetuista lapsista vaihtelivat lasten iästä, terveydentilasta, kasvatusvanhempain sukulaisuudesta y.m. asiaan vaikuttavista seikoista johtuen 200 mk:sta 500 mk:aan kuukaudelta. Tuberkuloottisten lasten hoidosta maksettiin lastenkoti Droppenille 17 mk päivältä. Kun lisäksi otetaan huomioon vieraiden kuntien velkomat koulumaksut sekä sairashoito- ja matkakustannukset kuin myöskin hellyttävissä tapauksissa myönnetyt vaateavustukset, tulivat lautakunnan yksityishoitoon sijoittamat normaali-ikäiset lapset aikaisemmin selostettuine jatko-opetuksineen maksamaan yhteensä 5 781 725: 05 mk eli keskimäärin n. 3 772 mk vuodessa kutakin lasta kohden — maksukykyisiltä vanhemmilta ja vierailta kunnilta perittyjä korvauksia sekä valtiolta ammattiopetuskustannuksiin saatua osuutta lukuunottamatta.

Nuorisonhuoltojaosto. *Lasten koulunkäynnin valvominen.* Sodan jatkuessa koko kertomusvuoden ja kun osa lapsista oli siirretty Tanskaan ja Ruotsiin, missä heille oli kaupungin kansakoulujen taholta järjestetty tilaisuus myöskin koulunkäyntiin, muodostui nuorisonhuoltojaoston tehtävä oppivelvollisten lasten säännöllisen koulunkäynnin valvonnassa jonkin verran normaalioloista poikkeavaksi. Koulusta poisjääneiksi ilmoitettujen lasten luku oli 488 (edellisenä vuonna 467). Suoritettujen tiedustelujen ja kotikäyntien sekä lastensuojeluvirastossa vanhempien kanssa pidettyjen neuvottelujen kautta, joita oli vuoden kuluessa kaikkiaan 862, saatiin 228 lasta palaamaan takaisin kansakouluun. Muut jaostolle ilmoitetuista lapsista olivat keskeyttäneet koulunkäyntinsä seuraavista syistä:

Sairauden takia	9
Esitetty otettavaksi lautakunnan huostaan	26
Siirtynyt toiseen kouluun	57
Jättäytynyt ansiotyöhön	75
Muuttanut toiselle paikkakunnalle	93

Yhteensä 260

Lasten sijoittaminen kesäksi maalle. Entiseen tapaan koetti jaosto sanomalehti-ilmoituksilla ja paikallisasiamiesten välityksellä hankkia varattomille lapsille ilmaisia kesäviittoaikoja maaseudulta ja onnistuikin saamaan sellaisen 318 lapselle, joiden matkakustannukset suoritettiin lautakunnan talousarviossa tähän tarkoitukseen varatusta määrärahasta.

Kuten aikaisemmin on jo lyhyesti mainittu, avattiin keväällä 1942 myöskin sosiaaliministeriön aloitteesta Siltasaarenkadun talossa n:o 11 erikoinen lasten maalesiirtotoimisto, joka lastensuojelulautakunnan alaisena toimien välitti lapsia maatalousjärjestöihin kuuluvien naisten eri pitäjistä hankkiin kesäkoteihin. Näihin saatiin sijoitetuksi 532 poikaa ja 598 tyttöä eli yhteensä 1 130 lasta syksyyn saakka ja oli näiden maksuttomien hoitopäivien kokonaisluku 101 511. Nämä lapset olivat suurimmaksi osaksi 10—14 vuoden ikäisiä; nuorempia lapsia eivät maalaishodit hyvin ymmärrettävistä syistä yleensä tahtoneet ottaa maksuttomaan kesähoitoon. Näitä etupäässä nuorempia lapsia saatiin sijoitetuksi toimiston välityksellä lasten sukulais- ja tuttavaperheisiin edellä mainittujen lasten lisäksi yhteensä 1 890. Heidän vanhempansa joutuivat useissa tapauksissa maksamaan jonkin verran lastensa hoidosta, vaihdellen hoitomaksut 100 mk:sta 700 mk:aan kuukaudessa.

Kun maalle lähetettävät lapset 7:nteen ikävuoteen saakka tarvitsivat yleensä saattajan, jouduttiin lasten maalesiirtotoimistosta antamaan kaikkiaan 2 286 vapaata rautatielippua. Paluumatkakustannukset suorittivat siihen suinkin kykenevät vanhemmat itse, joten ilmaisia paluulippuja tarvittiin antaa vain 621 eli 23 % menolippujen määräst.

Varsinaiset toimestomenot, kaupungin vuokravapaasti luovuttamaa huoneistoa lukuun ottamatta, suoritti sosiaaliministeriö, kun sitä vastoin lasten ja heidän saattajainsa matkakustannukset jaettiin valtion kanssa tasan. Näin muodoin aiheutui tästä nimenomaan helsinkiläislasten hyväksi tulleesta lasten maalesiirtotoiminnasta kaupungille lastensuojelulautakunnan tilien ulkopuolella 246 477: 35 mk:n suuruiset menot. Näiden vastapainoksi on ilmaisten huoltopäivien ohella mainittava, että terveystarkastuksissa todettiin lasten maallaolonsa aikana suuresti vahvistuneen ja henkisestiinkin virkistyneen. Olipa erään tytön paino lisääntynyt kolmessa kuukaudessa kokonaista 11 kg. Useissa tapauksissa oli myös lasten vaatteet maalla korjattu, jopa osalle lapsia hankittu uusiakin vaatteita.

Lasten maallaoleskelun kasvatuksellista puolta ei voida mittayksiköissä arvioida, mutta paikallisten sijoitusvalvojen selostuksista päätellen oli sekini sangen huomattava. Paitsi sitä, että suurkaupungin ahtaissa asunnoissa kasvaneet lapset voivat liikkueessaan maalla ilmiöriikkaassa luonnossa saada runsaasti erilaista havaintoaineistoa vastaiselle kouluopetukselle ja muullekin kehitykselle, oli heillä samalla tilaisuus välittömästi tutustua maalaisväestön elintapoihin ja koko elämän kulkuun sekä vähäisin voimoin itsekini osallistua työhön, jonka arvostaminen ja taitaminen on välttämätön edellytys kansamme jatkuvan toimentulon turvaamiseksi.

Leikkikentät. Vaikka lapsia siirrettiinkin sodan aiheuttamien poikkeuksellisten olojen ja varsinkin vaikean elintarviketilanteen vuoksi tavallista runsaammin maaseudulle, järjesti lautakunta kuitenkin edellä mainituista toimenpiteistä huolimatta kesäksi kaupunkiin jääneille lapsille neljä leikkikenttää, jotka sijaitsivat Hietarannassa, Eläntarhassa Vallilassa ja Kaivopuistossa. Kullakin kentällä toimivat ammattitaitoiset leikinohjaajat, ja annettiin leikkikentillä säännöllisesti käyville lapsille päivittäin maksuttomasti kaupungin elintarvikekeskuksen keittiössä valmistettu lämminruoka-annos, josta aiheutuneet kustannukset suoritettiin lautakunnan talousarvioon tätä tarkoitusta varten merkitystä määrärahasta. Leikkikentät avattiin kesäkuun 1 p:nä ja niiden toiminta jatkui koulujen tavallista myöhemmän alkamisen takia syyskuun 15 p:ään. Leikkikentille ilmoitautuneita lapsia oli kaikkiaan 1 100, joista Hietarannassa 245, Eläntarhan kentällä 396, Vallilassa 300 ja Kaivopuiston kentällä 159. Entiseen tapaan näiden luku kuitenkin kesän kuluessa väheni niin, että kutakin toimintapäivää kohden oli eri kentillä lapsia keskimäärin vain 52, 84, 80 ja 41. Leikkikenttien ohjelmassa oli, kuten aikaisemminkin, erilaisia laulu- ja liikuntaleikkejä, urheiluharjoituksia ja kilpailuja urheilumerkkien saamiseksi, satujen kertomista, uintimatkoja, retkeilyjä y.m. lapsille viihtyisää ajanviettoa. Edellä kerrotusta lasten maalesiirtotoiminnasta aiheutuen olivat leikkikentillä käyvät lapset tällä kertaa yleensä nuorempia kuin aikaisempinakin kesinä.

Alaikäiset katuammattilaiset Alaikäisten katuammattilaisten toiminnan järjestämiseksi oli nuorisohuoltojaosto yhteistoiminnassa näiden vakinaisten kaitsisain kanssa. Kengänkiilloittajiksi pyrki keväällä 45 poikaa, joista hyväksyttiin 40. Ansiotoimensa ohella pojat osallistuivat kasvitärhatyöskentelyyn sekä Nuorten miesten kristillisen yhdistyksen heille järjestämiin urheilukilpailuihin ja veneretkiin.

Aviottomain lasten huoltotoimisto

Lastenvalvojan välittömässä johdossa toimivan aviottomain lasten huoltotoimiston tärkeimpinä tehtävinä olivat edelleenkin aviottomain lasten tiedusteleminen ja luettelointi, elatusvelvollisuuden tutkiminen ja elatusopimusten tai -tuomioiden aikaansaaminen, elatusmaksujen periminen, äitien opastaminen lastenhoidossa sekä lasten sijoittaminen hoitokoteihin ja hoidon valvominen.

Lastenvalvoja itse joutui olemaan vuoden läpeensä sotatoimissa, joten hänen tehtävänsä jäivät kokonaan varamiehen hoidettaviksi. Toisaalta elatusvelvollisten joutuminen rintamalle tai työpalvelukseen teki elatusmaksujen perimisen varsinkin viimeksi mainittuun ryhmään nähden tavallista työläämmäksi asianomaisten osoitteen usein muuttuessa. Asevelvollisten puolesta sekä kaatuneiden ja invaliideiksi joutuneiden osalta haettiin ja

saatiin valtiolta huoltorahoja kertomusvuonna yhteensä 1 147 750 mk (edellisenä vuonna 698 742 mk).

Toimiston kirjoihin merkittyjen lasten luku oli seuraava:

V:sta 1941 jäljellä olevia	3 114	Luetteloista poistettuja	540
Uusia hoidokkeja	485	V:een 1943 jääneitä	3 059

Toimiston saatua tietoonsa aviottoman lapsen syntymisen tai siirtymisen kaupunkiin taikka aviottoman äidin raskauden merkittiin pääasiassa äidin ilmoituksen perusteella luetteloon tarpeelliset tiedot lapsesta, äidistä ja elatusvelvollisesta sekä ne todisteet, jotka äiti saattoi esittää elatusvelvollisuuden selvittämiseksi. Näihin tietoihin perustuvat seuraavat yhdistelmät, jotka valaisevat vuoden lopulla luetteloissa olleiden lasten äitien sekä elatusvelvollisten siviilisäätystä, ikää ja ammattia lasten syntyessä:

Äidit siviilisäädyn mukaan:		Elatusvelvolliset siviilisäädyn mukaan:	
Naimattomia	2 850	Naimattomia	1 794
Leskiä tai laillisesti eronneita	175	Leskiä tai laillisesti eronneita	163
Naineita	31	Naineita	453
Tuntematon	3	Tuntematon	649
Yhteensä 3 059		Yhteensä 3 059	

Äidit iän mukaan:		Elatusvelvolliset iän mukaan:	
—14 vuotiaita	1	15—19 vuotiaita	106
15—19 »	329	20—24 »	679
20—24 »	1 109	25—29 »	688
25—29 »	810	30—34 »	451
30—34 »	458	35—39 »	241
35—39 »	242	40—49 »	164
40— »	94	50— »	138
Tuntematon	16	Tuntematon	592
Yhteensä 3 059		Yhteensä 3 059	

Äidit ryhmittyivät ammatin mukaan seuraavasti:

Virkanaisia ja vapaiden ammattien harjoittajia		27	Yleisessä palveluksessa tai yksityisissä laitoksissa toimivaa palveluskuntaa		29
Maatalouden ja sen sivuelinkeinojen harjoittajia		26	Yksityisten palvelijoita		1 029
Itsenäisiä liikkeenharjoittajia		236	Muun elinkeinon harjoittajia		24
Liikeapulaisia ja työnjohtajia		314	Henkilöitä ilman varsinaista tai tunnettua ammattia		215
Tehdas- y.m. ammattityöntekijöitä		836	Yhteensä 3 059		
Muita työntekijöitä		323			

Elatusvelvolliset ryhmittyivät ammatin mukaan seuraavasti:

Virkamiehiä ja vapaiden ammattien harjoittajia		144	Merimiehiä ja kalastajia		107
Maatalouden ja sen sivuelinkeinojen harjoittajia		166	Yleisessä palveluksessa tai yksityisissä laitoksissa toimivaa palveluskuntaa		215
Itsenäisiä liikkeenharjoittajia		207	Muun elinkeinon harjoittajia		17
Liikeapulaisia ja työnjohtajia		227	Henkilöitä ilman varsinaista tai tunnettua ammattia		499
Tehdas- y.m. ammattityöntekijöitä ..		1 021	Yhteensä 3 059		
Muita työntekijöitä		456			

Lasten sijoittamisessa avustivat äitejä naistarkastajat, jotka yksityisesti tiedustelemalla tai sanomalehdissä ilmoittamalla hankkivat sopivia hoitokoteja. Hoitokustannusten suorittaminen tuotti luonnollisesti varattomille äideille suuria vaikeuksia, minkä vuoksi ne useimmissa tapauksissa suoritettiin lautakunnan puolesta ja velottiin elatusvelvollisilta sopimusten tai tuomioiden sekä äideiltä maksukyvyn mukaan.

Aviottomain lasten hoitoa valvoivat kodissakävijät ja lastenhoidonneuvolain hoitajat käyden tarkastamassa nuorempien lasten hoitopaikkoja kerran kuukaudessa ja vanhempien vähintään 4 kertaa vuodessa. Tällöin seurattiin lasten ruumiillista ja henkistä kehitystä sekä annettiin äideille ohjeita lasten järkipäisessä hoidossa ja kasvatuksessa. Milloin lapsen katsottiin olevan sairashoidon tarpeessa, käytettiin asianomaisen lääkärin apua.

Kodissakävijäin ja lastenhoidonneuvolain hoitajien esittämien tiedonantojen mukaan lasten hoito-olot olivat seuraavat:

Äitiensä luona olevista lapsista sai:

	%
Hyvän hoidon	61.7
Suhteellisen hyvän hoidon	37.2
Epätyydyttävän hoidon	1.1

Kasvatusäidin luo sijoitetuista lapsista sai:

	%
Hyvän hoidon	67.6
Suhteellisen hyvän hoidon	31.7
Epätyydyttävän hoidon	0.7

Äidin koti oli:

Hyvässä kunnossa	60.5
Suhteellisen hyvässä kunnossa	34.9
Epätyydyttävässä kunnossa	4.6

Kasvatusäidin koti oli:

Hyvässä kunnossa	70.3
Suhteellisen hyvässä kunnossa	28.3
Epätyydyttävässä kunnossa	1.4

Lastenvalvojan luetteloissa olevista lapsista kuoli v:n 1942 aikana 47, joista kuollessaan 36 oli sairaalassa, 5 lastenkodissa, 1 kotona, 1 hoitokodissa ja 4 lapsen kuolinpaikka oli tuntematon.

Kuoleman syynä oli:

Äkillinen vatsa- ja suolikatarri	14	Kurkkumätä	1
Keuhkokuume	8	Hinkuyskä	1
Ravintomyrkytys	3	Thymusrauhan aiheuttama äkki-	
Yleinen myrkytys	2	kuolema	1
Verenmyrkytys	1	Tapaturma	1
Anginamyrkytys	1	Sisäinen verenvuoto	1
Aivokalvontulehdus	2	Vastasyntyneen keltatauti	1
Sydänhalvaus	2	Synnynnäinen heikkous	1
Sydänkouristus	1	Keskenmeno	2
Äkillinen kouristus	1	Tuntematon	2
Kurkkukouristus	1		
			Yhteensä 47

Selvitystoimenpiteet. Elatusvelvollisuuden alustavan selvityksen suoritti lastenvalvoja tavallisesti lasten äitien antamien tietojen perusteella. Asianosaisten ja lastenvalvojan keskeisissä neuvotteluissa koetettiin kussakin tapauksessa saada aikaan elatussopimus, mutta jos elatusvelvolliseksi makaaajaksi ilmoitettu kieltäytyi sopimasta tai elatusavun määrästä ei päästy yksimielisyyteen eikä lapsen äiti vastustanut oikeudenkäyntiä, otettiin elatusvelvollista vastaan haaste sitten, kun lastenvalvoja oli hankkinut todistusaineistoa siinä määrin, että oikeudenkäyntiin oli syytä ryhtyä.

Elatusvelvollisuus selvitettiin lopullisesti asianosaisten keskeisellä ja lautakunnan hyväksymällä sopimuksella 143 tapauksessa.

Oikeudessa oli edellisestä vuodesta siirtyneitä juttuja vireillä 22 ja uusia haasteita otettiin 131. Koska näistä 27 tapauksessa ei vastaajaa saatu laillisesti haastetuksi ja kun 19 juttua sovittiin sekä 34 siirtyi seuraavaan vuoteen, käsiteltiin siis oikeudessa lopullisesti 73 elatusapukannetta. Näistä voitettiin 51, hävitettiin 10 riittämättömien todistusten vuoksi ja 12 tapauksessa oli samasta syystä tai siksi, että lapsen äiti kieltäytyi antamasta

selvitykseen tarpeellista tietoa, oikeudenkäynnistä toistaiseksi luovuttava, koska hylkäävä päätös oli selvästi odotettavissa. Kaikkiaan esiinnyttiin oikeudessa 205 kertaa.

Toimisto antoi aikaisempaan tapaan toisten kuntien lastenvalvojille ja muillekin huoltoviranomaisille pyynnöstä virka-apua lastenvalvojien toimialaan kuuluvissa tehtävissä. Virka-apupyyntöjen kokonaismäärä oli 169.

Lähetettyjen kirjeiden luku oli kertomusvuonna 12 149, joista kirjeellisiä kutsuja 1 428.

Perimistoimenpiteet. Edellä on jo mainittu, että varsinkin työpalvelukseen joutuneiden elatusvelvollisten muutteluinen vaikeutti elatusmaksujen perimistä, koska se aiheutti asianomaisten alituista tiedustelua ja siitä johtuvaa kirjeenvaihtoa. Elatusmaksuja y.m. korvauksia saatiin kuitenkin kokoon tosin lisääntyneiden huoltorahojen ansiosta melkoisesti enemmän kuin edellisenä vuonna.

Toimiston tiliasema oli vuoden päättyessä seuraava:

Tulot:

Säästö v:sta 1941:

Juoksevan tilin ja kassan saldo	mk	5 494: 65	
Valvottujen säästötilien saldo	»	679 730: 90	mk 685 225: 55
Helsingiläisten suorittamat elatusmaksut	»	2 246 042: 95	
Ulkokuntalaisten suorittamat elatusmaksut	»	31 768: 25	
Kunnalle suoritettavat korvaukset	»	753 576: 90	
Käyttövarat oikeuskuluihin	»	23 917: 80	
» tilapäisiin avustuksiin	»	1 738: 40	
Oikeuskulujen korvaukset	»	13 519: 35	
Tilapäisten avustusten korvaukset	»	16 102: 60	
		Yhteensä mk	3 771 891: 80

Menot:

Helsingiläisille äideille suoritettu lastenhoitoavustus	mk	2 050 671: 65
Ulkokuntien lastenvalvojille suoritettut maksut	»	27 738: 25
Kunnalle suoritettut:		
elatusmaksukorvaukset	»	753 576: 90
oikeuskulukorvaukset	»	13 519: 35
tilapäisten avustusten korvaukset	»	16 102: 60
Oikeuskulut	»	37 437: 15
Tilapäiset avustukset	»	17 841: —

Siirto v:een 1943:

Juoksevan tilin ja kassan saldo ..	mk	139 993: 15	
Valvottujen säästötilien saldo	»	715 011: 75	» 855 004: 90
		Yhteensä mk	3 771 891: 80

Tilapäiset avustukset. Aviottomain lasten ja heidän äitiensä tilapäiseksi avustamiseksi sekä lastenvalvojan oikeus- y.m. kuluihin oli toimiston käytettäväksi varattu lautakunnan menoarvioon 65 000 mk:n suuruisen määräraha. Tämän käyttö ilmenee edellä olevasta tiliselvityksestä. Tilapäiset avustukset jaettiin kodissakävijäin esityksistä joko pieninä raha-avustuksina tai valmiina vaatteina lapsensa kanssa suurehkossa ahdinkotilassa oleville äideille. Tämän lisäksi jaettiin Adolf Holmgrenin lahjoitusrahaston korko- varoista yhteensä 900 mk kehoituspalkintoina lapsensa hyvin hoitaneille imettäville äideille. Helsingissä yksityisperheisiin sijoitetuille lapsille ja heidän hoitajilleen järjestettiin tavanmukainen joulujuhla, josta aiheutuneet kustannukset sisältyivät edellä mainittuun määrärahaan.

Holhousehtävät. Erityisten holhousmääräysten perusteella oli lastenvalvojan holhouksen alaisena kertomusvuonna 35 alaikäistä. Näistä oli 10 varattomia ja 25 alaikäisellä oli holhouslautakunnalle tilitettäviä varoja.

Ottolapsiksi hyviin, lapsirakkaisiin perheisiin toimitettiin asianomaisten äitien suositumuksella 101 (65) aviotonta lasta.

Kasvattilapset

Lastensuojelulain säännösten mukaan tulee lastensuojelulautakunnan valvoa toiminta-alueellaan olevien kasvattilasten hoitoa ja kasvatusta. Näillä tarkoitetaan sellaisia lapsia, joita yksityiset ilman lastensuojelu- tai huoltolautakunnan välitystä ovat jättäneet vieraan henkilön tai jonkun sukulaisensa hoitoon joko ilman hoitomaksua tai korvausta vastaan. Lastensuojelulautakunnalle ilmoitettiin kertomusvuonna yhteensä 650 (480) kasvattilasta, joista poikia 335 (244) ja tyttöjä 315 (236). Näistä oli avioliiton ulkopuolella syntyneitä 554 (397) ja aviolapsia 96 (83). Suurin osa kasvattilapsista oli sukulaistensa luona hoidettavana ja lastensuojeluviraston kodissakävijät huolehtivat kasvattilasten hoidon ja kasvatuksen valvonnasta, kukin omassa toimintapiirissään.

Äitiysavustukset

V:n 1942 aikana kokoontui äitiysavustuksia valmistelevasti käsittelevä valiokunta 24 kertaa ja anomukset ratkaisi lopullisesti lastensuojelulautakunta kokouksissaan.

Avustuksen anojat jättivät hakemuksensa lastensuojeluvirastoon tai lastenhoidon neuvonta-asemille seuraavasti: lastensuojeluvirastoon 379 (edellisenä vuonna 1 112) ja neuvonta-asemille 1 386 (1 245), joista viimeksi mainituista lastensairaalaan olevaan neuvolaan 20 (40), Töölön 195 (60) ja Toukolan 46 (39) sekä Marian sairaalan neuvolaan 51 (59), Lastenlinnan neuvolaan 176 (162), Maitopisarayhdistyksen lastenhuoltokeskuksiin: Harjutorin 6:ssa sijaitsevaan 318 (432), Hauhontien 8:ssä olevaan 160 (227), Martan-
kadun 1:ssä sijaitsevaan 24 (14) ja Pohjolankadun 1:ssä olevaan 25 (18) sekä kättilöopiston äitiysneuvonta-asemalle 340 (194) ja elokuussa avatulle kulkutautisairaalan lastenhoidonneuvolalle 31.

Lautakunnan käsiteltävinä oli yhteensä 1 765 (2 357) hakemusta. Hakemusten väheneminen edelliseen vuoteen verraten johtunee sekä yleisestä syntyväisyyden alenemisesta että siirtoväen paluusta Karjalaan. Anomuksista hyväksyttiin 1 722 (2 197) ja hylättiin 43 (160). Hylkäämisen syynä oli kaikissa tapauksissa se, että verotetun tulon määrä ylitti äitiysavustuslaisia säädetyn ylimmän rajan, joka Helsingin kohdalla on 210 äyriä, eivätkä anojat voineet esittää mitään äitiysavustuslain 2 §:n 2 momentissa mainittua tai muutaakaan syytä anomuksensa tueksi. Lain suoma harkintaoikeutta käytti lautakunta 116 tapauksessa, myöntäen avustuksen, vaikka verotetun tulon määrä ylitti 210 äyriä, kun anojat olivat esittäneet riittävän selvityksen taloudellisen asemansa muuttumisesta t.m.s. avustuksen myöntämiseen vaikuttavasta seikasta. Suurin osa avustuksista myönnettiin sillä perusteella, että perheen taloudellinen asema oli miehen asepalveluksessa olon takia heikentynyt.

Äitiysavustuksen hakijoita oli 1 504 (2 016) naimisissa olevaa ja 261 (341) naimatonta. 23 (26) anojaa synnytti kaksoset.

V:n 1942 loppuun mennessä suoritettiin hakijoille edellisenä vuonna nostamatta jääneitä ja vuoden aikana myönnettyjä avustuksia yhteensä 1 073 400 mk. Luontoisavustuksia annettiin yhteensä 93 248 mk:n arvosta. Luontoisavustukset olivat enimmäkseen paperisia lapsenvarusteita sisältäviä 229 ja 230 mk:n arvoisia määräeriä ja pahvisia 71 ja 70 mk:n arvoisia lapsenvuoteita. Edellisestä vuodesta jääneitä 250 mk:n arvoisia kangasvarusteita sisältäviä pakkauksia jaettiin 91 kappaletta. Lisäksi saivat pelkän rahaavustuksen saajat 5 mk:n arvoisen kirjasen »Ohjeeksi tulevalle äidille». Mainittakoon vielä, että Väestöliitto jakoi eri naisjärjestöjen vanhoista vaatteista valmistamia pakkauksia lastenhoidonneuvoloitten välityksellä yli 1 000 kpl, jotka olivat erittäin tervetulleena apuna lasten vaatepulassa.

Kuten toisessa yhteydessä on jo mainittu, lähetti lastensuojeluvirasto kertomusvuoden aikana 2 675 (3 046) äitiysavustusasioita koskevaa kirjettä.

Lastenhoidonneuvolat

Paitsi Maitopisarayhdistyksen kunnan avustuksella kaupungin eri osissa ylläpitämää 5 lastenhoidon neuvonta-asemaa sekä Mannerheimin lastensuojeluliiton lukuun Lastenlinnassa toiminutta sekä Marian sairaalan ja kulkutautisairaalan yhteydessä olevien neu-

vonta-asemia, lautakunta ylläpiti kolmea kunnallista lastenhoidonneuvola. Näistä toimi yksi Tehtaankadun 1:ssä sijaitsevassa lastensairaalassa ja sen toiminta-alueena oli edelleenkin Kruunuhaka, Kaivopuisto, II ja III kaupunginosa sekä Suomenlinna, toinen Töölössä Savilankadun 3:ssa toiminta-alueenaan Töölö, Meilahti ja Ruskeasu, sekä kolmas Toukolassa Intiankadun 13:ssa ollen sen toiminta-alueena Annalan, Arabian, Toukolan ja Vanhankaupungin asutusalueet. Töölössä ja lastensairaalassa sijaitsevien neuvoloiden alueet olivat jaetut kahteen piiriin, kummallakin piirillä eri hoitajansa. Toukolan neuvolan hoitaja valvoi sitä paitsi lastensuojelualutakunnan toimeksiannosta avioliiton ulkopuolella syntyneitä sekä hoitokodeissa olevia lapsia paitsi neuvolan toiminta-alueella myös Käpylässä ja Vallilassa.

Lääkäreinä toimivat lastensairaalan neuvolassa lääketieteen- ja kirurgiantohtori V. Leppo, Töölön ja Toukolan neuvoloissa lääketieteen- ja kirurgiantohtori U. Muroma sekä viimeksi mainitussa neuvolassa lisäksi lääketieteellisensiaatti E. Holmberg äitiys-huollon neuvojana. Neuvoloitten hoitajina toimivat Lastensairaalan neuvolassa terveydenhoitaja A. Björkman ja terveydenhoitaja L. Soinin ollessa virkavapaana terveydenhoitaja A. Tiula, Töölön neuvolassa terveydenhoitajat H. Parviala ja L. Sarvi sekä Toukolan neuvolassa terveydenhoitaja L. K. Hirstiö.

Neuvoloitten kirjoissa oli lapsia seuraavasti:

Lastensairaalan neuvolassa ja sen piiriin kuuluvassa Suomenlinnan neuvolassa	1 428
Töölön neuvolassa	2 251
Toukolan neuvolassa	526
Yhteensä	4 205

Lasten vaihtuminen ilmenee seuraavasta asetelmasta:

	Lastensairaalan neuvola	Töölön neuvola	Toukolan neuvola	Yhteensä
V:sta 1941 siirtyneitä	909	1 470	416	2 795
Uusia	519	781	110	1 410
Poistettuja	342	891	179	1 412
V:een 1943 jääneitä	1 086	1 360	347	2 793

Kirjoihin merkityistä oli uudelleen rekisteröityjä Lastensairaalan neuvolassa 9, Töölön neuvolassa 31 ja Toukolan neuvolassa 3 lasta.

Syy lasten poistamiseen neuvolain kirjoista ilmenee seuraavasta taulukosta:

	Lastensairaalan neuvola	Töölön neuvola	Toukolan neuvola	Yhteensä
Lapsen kuolema	8	8	5	21
Lapsen muutto piiristä	218	210	47	475
Lapsi täyttänyt 7 vuotta	18	4	5	27
Jokin muu syy	98	669	122	889
Yhteensä	342	891	179	1 412

Kuolemantapauksia sattui eri neuvoloiden kirjoihin merkittyjen lasten keskuudessa seuraavasti:

	Lastensairaalan neuvola	Töölön neuvola	Toukolan neuvola	Yhteensä
Vatsa- ja suolitulehdus	3	3	1	7
Influenssa	1	2	—	3
Tuberkuloottinen aivokalvontulehdus	—	1	1	2

	Lastensairaalan neuvola	Töölön neuvola	Toukolan neuvola	Yhteensä
Keuhkokuume	—	1	1	2
Yleinen myrkytys	—	1	—	1
Syynnäinen syfilis	1	—	—	1
Astma	1	—	—	1
Paratyfus	1	—	—	1
Vatsakalvontulehdus	1	—	—	1
Tuntematon	—	—	2	2
Yhteensä	8	8	5	21

Lastensairaalan neuvolassa oli lääkärin vastaanottoja 3 kertaa viikossa 2 vuotta nuoremmille lapsille ja kerran kuukaudessa 2—7 vuotiaita lapsia varten sekä neuvolan toiminta-alueeseen kuuluvassa Suomenlinnassa yhteensä 7 lääkärin vastaanottoa. Töölön neuvolassa oli lääkärin vastaanottoja 2 kertaa viikossa ja Toukolan neuvolassa kerran viikossa kummankin ikäisiä lapsia varten.

Lääkärin vastaanotoilla kävi:

	Alle 2 v. lapsia	2—7 v. lapsia	Muita asiakkaita	Yhteensä
Lastensairaalan neuvolassa	2 898	296	256	3 450
Töölön neuvolassa	2 164	394	296	2 854
Toukolan neuvolassa ¹⁾	708	155	88	951
Yhteensä	5 770	845	640	7 255

Hoitajilla oli kullakin neuvolassa vastaanottoja joka arkipäivä ja näillä päivittäisillä vastaanotoilla oli kävijöitä seuraavasti:

Lastensairaalan neuvolassa	1 587
Töölön neuvolassa	10 319
Toukolan neuvolassa ¹⁾	2 510
Yhteensä	14 416

Hoitajien tekemät kotikäynnit jakautuivat seuraavasti:

	Lastensairaalan neuvola	Töölön neuvola	Toukolan neuvola ¹⁾	Yhteensä
Kirjoissa olevien				
2—7 vuotiaiden lasten luona	3 068	1 553	801	5 422
alle 2 vuotiaiden lasten luona	992	41	197	1 230
Aviottomien lasten luona	784	350	788	1 922
Ensikäyntejä vastasyntyneitten lasten luona	285	436	181	902
Asiakäyntejä	329	584	342	1 255
Sairaskäyntejä	63	49	34	146
Hukkakäyntejä	1 301	824	333	2 458
Yhteensä	6 822	3 837	2 676	13 335

¹⁾ Tähän eivät sisälly äitiyshuoltoa koskevat tiedot; ks. s. 142.

Sairaskäyntien aihe ilmenee seuraavasta asetelmasta:

	Lastensairaalan neuvola	Töölön neuvola	Toukolan neuvola	Yhteensä
Ripuli	11	10	8	29
Angiina	5	2	1	8
Sikotauti	1	—	—	1
Katarri	1	—	4	5
Vesirokko	—	3	3	6
Kurkkutulehdus	—	3	—	3
Suutulehdus	—	3	—	3
Suutulehdus	—	1	1	2
Korvatulehdus	—	1	3	4
Ihottuma	—	4	3	7
Syyhy	—	1	—	1
Oksennukset	—	2	—	2
Tuhkarokko	—	—	1	1
Aivotärähdys	—	—	1	1
Kuume, yskä ja nuha	45	19	9	73
Yhteensä	63	49	34	146

Lastensairaalan neuvolasta toimitettiin 3 lasta lastenkotiin ja Toukolan neuvolasta 11 lasta Tanskaan ja 2 lasta Ruotsiin.

Yleisen terveydentilan vahvistamiseksi annettiin valohoitoa 135 lapselle, kuten alla olevista luvuista tarkemmin ilmenee:

Lastensairaalan neuvolassa	10
Töölön neuvolassa	87
Toukolan neuvolassa	38
Yhteensä	135

Pirquet-koe tehtiin 863 lapselle, jotka jakautuivat eri neuvoloihin seuraavasti:

Lastensairaalan neuvolassa	211
Töölön neuvolassa	568
Toukolan neuvolassa	84
Yhteensä	863

Sitä paitsi rokotettiin lastensairaalan neuvolassa 256, Töölön neuvolassa 285 ja Toukolan neuvolassa 71 lasta.

Jokaisen neuvolan toimintaa on tukenut kunkin neuvolan oma ompeluseura tai kerho, jotka ovat auttaneet neuvoloiden köyhiä pienokaisia ja heidän kotejaan vaate- ja raha-avustuksilla. Sen lisäksi on Vapaan huollon Ruotsista saamia lahjapaketteja jaettu lastensairaalan neuvolassa 61 ja Toukolan neuvolassa 85 kotiin, minkä lisäksi Töölön neuvola on Töölön sokeritehtaalta saanut 5 000 mk:n suuruisen rahalahjoituksen ja Finlands svenska Marthaförbundilta ja Lotta-Svärd-järjestöltä lahjapaketteja yhteensä 84. Toukolan neuvola sai vauvan vaatepakkauksia Lotta-Svärd-järjestön Helsingin piirijohtokunnalta ja Sosiaalidemokraattiselta työläisnaisliitolta sekä raha-avustuksena Osuusliike Elannolta 200 mk ja rouva H. Ståhlbergilta 500 mk. Kaikkien näitten järjestöjen, liikkeiden ja yksityisten henkilöiden lahjoitukset ja avustukset ovat olleet neuvoloiden toiminnalle suuriarvoiset, mikä on kiitollisuudella mainittava. Toukolan neuvola on sitä paitsi voinut toimittaa ilmaista ruokaa 52 lapselle.

Jokaisessa neuvolassa on ollut lasten vaatteita, vaunuja ja rattaita, joita on voitu lainata niitä tarvitseville pikkulapsille.

Ruotsista lahjaksi saatuja D-vitamiinitabletteja ja ascorbiinitabletteja on jokaisessa neuvolassa keväällä ja syksyllä jaettu odottaville ja imettävälle äideille sekä neuvoloitten kirjoissa oleville lapsille.

Niin kuin toisessa yhteydessä on jo mainittu, on jokaisessa neuvolassa myös otettu vastaan äitiysavustushakemuksia ja toimitettu ne lastensuojeluvirastoon äitiysavustusvaliokunnan käsiteltäviksi.

Kuten alussa on mainittu, oli Toukolan neuvolassa sitä paitsi käytännöllistä äitiyshuoltoa, mistä huolehtineella erikoislääkärillä oli vastaanottoja yleensä kerran viikossa, yhteensä 43 kertaa. Näillä kävijöitten lukumäärä oli 337 ja hoitajan vastaavilla vastaanotoilla kävijöitä oli 190. Yhteensä 91 äidistä otettiin W.R. ja Kahn verinäytteet ja sitä paitsi jokaisesta ensikertalaisesta sekä jatkuvasti niistä, joiden veriprosentti oli alhainen, hemoglobini-ko.

Äitiyshuollettavien vaihtuminen ilmenee seuraavasta:

V:sta 1941 siirtyneitä	47	Poistettuja	78
Uusia	78	V:een 1943 jääneitä	47

Poistojen syynä oli 74 tapauksessa partus, 2 tapauksessa keskenmeno ja 2 tapauksessa paikkakunnalta muutto.

Läärintarkastuksia jatkettiin myös synnytyksen jälkeen.

Neuvolan hoitaja teki 250 kotikäyntiä raskaana olevien naisten luona.

Valistustarkoituksessa järjestettiin jokaisessa neuvolassa äideille kaksi pientenlastenhoitoa käsittelevää luentosarjaa.

Valtion sairaanhoitajatarikoulun, kättilöopiston ja valtion terveydenhuolto-opiston oppilaita oli sekä kevät- että syyslukukausina seuraamassa neuvoloiden työtä ja heille annettiin käytännöllistä opetusta pikkulastenhuollossa, minkä lisäksi he saivat Toukolan neuvolassa vielä ohjausta äitiyshuoltotyössä.

Terveystenhoito

Vastaanotto- ja ammattioppilaskotia, Kullatorpan lastenkotia ja koulukoteja valvovan lääketieteen- ja kirurgiantohtori U. Muroman selostus vallinneesta terveydentilasta ja terveydellisistä olosuhteista mainituissa laitoksissa v. 1942 oli seuraavan sisältöinen:

Ohjesäännön mukaiset tarkastukset pidettiin yllämainituissa laitoksissa. Kaikki näihin koteihin otetut lapset tarkastettiin. Ryttylän, Toivoniemen ja Tavolan koulukodeissa sattuneissa äkillisissä sairastapauksissa turvauduttiin koulukotien etäisen aseman vuoksi Helsingistä paikallisten lääkärin apuun. Muissa tapauksissa huolehti sairaanhoidosta tohtori U. Muroma.

Tautitapaukset näkyvät seuraavasta yhdistelmästä:

Tauti	Vastaanotto- ja ammatti- oppilaskoti	Ryttylä	Toivo- niemi	Tavola	Toivola	Kulla- torppa	Yh- teensä
Lavantauti	—	—	—	—	3	—	3
Keltatauti	—	4	—	—	—	—	4
Vesirokko	—	2	—	—	—	20	22
Influenssa	9	—	9	—	15	6	39
Angiina	5	—	—	—	5	—	10
Kurkkutulehdus	—	25	1	—	3	3	32
Keuhkokuume	—	1	—	—	—	—	1
Vatsa- ja suolitulehdus ...	—	14	—	6	4	—	24
Umpisuolentulehdus	1	1	—	—	—	—	2
Suolisolmu	—	—	—	1	—	—	1
Tyry	—	1	—	—	—	—	1
Ihottuma	—	—	—	—	3	—	3
Syyhy	—	2	—	—	—	—	2
Paiseet	—	12	2	8	6	—	28
Luumätä	—	1	—	—	—	—	1
Silmätulehdus	—	1	—	—	—	—	1
Korvatulehdus	—	5	—	—	—	—	5
Yhteensä	15	69	12	15	39	29	179

Kulkutaudinluontoisena esiintyi lavantautia elokuussa, keltatautia syys—lokakuussa, vesirokkoa helmi—maaliskuussa sekä influenssaa keväällä ja syksyllä. Lavantautitapaukset hoidettiin kulkutautisairaalassa, muut kodeissa.

Tapaturmia sattui ammattioppilaskodissa 1 reisiluunmurtuma, Ryttylässä 1 käsi-varrenmurtuma, pieniä vammoja raajoissa 6, vamma vatsassa 1, paleltuneet jalkapohjat 1. 1. idioottilapsi Kullatorpassa kuoli yleiseen heikkouteen.

Asunto-olot ovat vastaanotto- ja ammattioppilaskodissa nyt erittäin hyvät. Puutteellisuuksia esiintyi vielä muutamissa kodeissa, joista aikaisemmin vuosikertomuksessa on mainittu, mutta niihin tuskin on syytä nykyoloissa kajota, koska olot suurin piirtein kuitenkin olivat tyydyttävät. Ryttylässä olisi kuitenkin toivottavaa, että keskuskeittien ilmanvaihto saataisiin parannetuksi. Ja Toivoniemellä olisi niinikään tarpeellista saada suuremmat kellarit, etenkin juurikasvikellari.

Yleinen siisteys olosuhteisiin nähden eri laitoksissa oli kaikin puolin tyydyttävä.

Ruoanvalmistusmahdollisuudet olivat yleensä hyvät. Ruokakin oli hyvää ja riittävä, mikä ilmenee seuraavassa yhdistelmässä esiintyvistä hoidokkien keskimääräisestä painonlisäyksestä. Ravinnon säännöstely ei ainakaan huomattavammin ole tähän vaikuttanut muualla kuin mahdollisesti vastaanottokodissa, jossa painon lisäys oli huomattavasti pienempi kuin aikaisemmin, mutta näinkin tyydyttävä. Rajoitettu maitoannos tuntuu yleensä kuitenkin liian vähäiseltä lasten ruokinnassa.

	Painon lisäys, kg		Painon lisäys, kg
Vastaanottokoti	2.3	Toivoniemi	4.7
Ryttylä	3.3	Tavola	2.6
Toivola	3.4	Kullatorppa	1.2

Tavolassa ja Kullatorpassa on painonlisäys jo senkin vuoksi pienempi, että niissä hoidokit ovat vajaaälyisiä lapsia.

Lapsille annettiin runsaasti raakoja vihanneksia, Toivoniemessä omenoitakin syksyllä, sekä heikommille vitolia tai kalanmaksaöljyä vitamiinitarpeen tyydyttämiseksi.

Ruoan säilytys oli yleensä asiallista, paitsi mitä aikaisemmin Toivoniemen kellareiden pienuudesta esitettiin.

Yleensä on saatu kunnollista vettä. Toivoniemessäkin on tilanne tässä suhteessa nyt korjaantunut.

Peseytyminen oli kaikin puolin asiallista.

Vuodevaatteet olivat muuten hyvät ja tarkoituksen mukaiset, mutta vaatevarasto oli vastaanotto- ja ammattioppilaskodissa liian pieni, kun uusia ei nykyään voida saada riittävästi. Niinpä lakanoita ja peitteitä alkaa olla liian vähän. Toivolassa taas uhkaa puute isojen poikien työvaatteista, koska mainittuun tarkoitukseen sopivia kankaita ei tätä nykyä ole saatavissa. Tavolassa taas pelätään jalkinetilanteen ensi talvena tulevan vakavaksi.

Koulukoteihin sijoitettujen lasten hampaiden hoidosta huolehti edelleen kaupungin kouluhammasklinikan johtaja T. H. J. Ekman suorittaen hampaiden korjaukset kauempana sijaitsevilla laitoksilla lautakunnan tätä tarkoitusta varten hankkimilla välineillä. Vastaanotto- ja ammattioppilaskotien hoidokit sekä Toivolan koulukodin oppilaat kävivät tarpeen vaatiessa kouluhammasklinikassa.

Sofianlehdon pikkulastenkodin sekä Reijolan lastenkodin valvontalääkäri, lääketieteellisensiaatti R. Granholm antoi näissä laitoksissa kertomusvuonna vallinneesta terveydentilasta seuraavan sisältöisen selostuksen:

Sofianlehdossa oli v. 1942 niin kuin edellisenäkin vuonna vatsa- ja suolitulehdustapauksia ja muita ruoansulatushäiriöitä paljon. Suurin osa niistä oli kuitenkin lievää laatu- ja toiset kestäen vain jonkun päivän, mutta pienempien imeväisten joukkoon tuli kaksi eri kertaa vaikea tartunta aiheuttaen useita sairaus- ja kuolemantapauksia. Tammi-kuun kuluessa tuli laitokseen joukko aivan pieniä lapsia, m.m. 2 kuukauden vanhat kaksoiset, poika ja tyttö. Näistä poika oli päässyt vasta sairaalasta, missä oli hoidettu vatsa- ja suolitulehduksen tähden ja tyttö sairastui hyvin vakavasti oltuaan vuoro-

kauden lastenkodissa, mistä siirrettiin sairaalaan. Luultavasti hän oli saannut tartunnan veljeltään ja tauti levisi pian muihin lapsiin, joita hoidettiin samalla osastolla ja joista nuorin oli 6 viikon ja vanhin $\frac{1}{2}$ vuoden ikäinen. Sairaaloihin siirrettiin yhteensä 7 lasta, joista 5 kuoli ja kodissa hoidetuista kuoli 2 lasta. Kesäkuun alussa tuli laitokseen 5 kuukauden vanha lapsi, joka sairasti ripulia ja muutamaa päivää myöhemmin 2 samaan huoneeseen sijoitettua imeväistä sai tartunnan. Heidät kaikki vietiin sairaalaan, missä kuolivat. Keväällä oli lisäksi 6 viikon vanha lapsi sairastunut samaan tautiin ja kuollut sairaalassa.

Muista äkillisistä taudeista olivat nuhakuume ja influenssa sekä keuhkoputkentulehdus tavallisimmat. Keuhkkokuumetta sairasti 3 lasta verraten lievässä muodossa.

Vuoden kuluessa kodissa hoidettujen lasten lukumäärä oli 247, joista 110—1 vuotiasta kuoli; kuolleisuusprosentti oli siis 4.45.

Kodissa sattuneet sekä lapsissa heidän kotiin tullessaan todetut tautitapaukset ilmenevät seuraavasta asetelmasta:

Tauti	0—1 vuotiaita 1 lapsia	Yli 1 vuotiaita lapsia	Yhteensä	Näistä	
				hoidettiin sairaalassa	kuoli
Vatsa- ja suolitulehdus tai muut ruoansulatushäiriöt	44	19	63	11	11
Angiina	—	1	1	—	—
Suun limakalvontulehdus	—	4	4	—	—
Nuhakuume ja influenssa	11	15	26	—	—
Keuhkoputkentulehdus	12	22	34	—	—
Keuhkotulehdus	—	3	3	—	—
Korvatulehdus	6	9	15	—	—
Imurauhastulehdus	1	3	4	—	—
Virtsatiehyyeiden tulehdus	—	3	3	—	—
Tuberkuloosi	1	—	1	1	—
Syfilis	1	—	1	1	—
Ihottuma	3	5	8	—	—
Paise	—	2	2	—	—
Riisitauti	20	9	29	—	—
Kouristus	2	1	3	—	—
Verenheikkous	—	5	5	—	—
Vajaakykyisyys	2	3	5	—	—
Muut synnynnäiset viat	2	—	2	—	—
Tyrä	2	—	2	2	—
Yhteensä	107	104	211	15	11

Reijolan lastenkodissa oli terveydentila yleensä hyvä. Sattuneet tautitapaukset olivat lieviä ja varsinaisia kulkutauteja oli vähän. Eräässä lapsessa todettiin keuhkotuberkuloosia hänen oltuaan kodissa muutaman viikon ja hänet siirrettiin sairaalaan. Hänen kaksoisveljellään samoin kuin osaston muillakin lapsilla oli tuberkuliinikoe negatiivinen. Kahdella lapsella oli kotiin tullessaan rakkulainen sidekalvontulehdus, minkä tähden heidät lähetettiin sairaalaan. Eräs lapsi sairasti laitokseen tullessaan vaikeaa pitkälistä suolitulehdusta, minkä tähden häntäkin samoin kuin paisetta sairastavaa lasta hoidettiin jonkin aikaa sairaalassa.

Kuolemantapauksia ei ollut. Hoidettujen lasten lukumäärä oli 94.

Sattuneet tautitapaukset on tarkemmin lueteltu seuraavassa yhdistelmässä:

Tauti		Tauti	
Vatsa- ja suolitulehdus	6	Keuhkotauti	1
Angiina	2	Rakkulainen sidekalvontulehdus	2
Nuhakuume ja influenssa	3	Suurentuneet nielurisat	3
Keuhkoputkentulehdus	3	Paise	2
Sikotauti	8	Vajaakykyisyys	1
Vihurirokko	2	Tyrä	1
Keltatauti	2		
		Yhteensä	36

Menot ja tulot

Lastensuojelutoiminnan aiheuttamat bruttomenot olivat v. 1942 lautakunnan tilinpäätöksen mukaan 21 522 269: 90 mk, jakautuen seuraaviin eriin:

	Mk
Lastensuojelulautakunta	1 769 217: 90
Lastenkodit	3 546 308: 35
Vastaanotto- ja ammattioppilaskoti	2 016 777: 40
Toivolan koulukoti	1 252 462: 35
Kasvatuksellisesti laiminlyötyjen lasten koulukodit	2 916 158: 85
Lastenhoidonneuvolat	350 614: 15
Sijoitus yksityishoitoon ja jatko-opetus	5 138 707: 05
Keuhkotautisten lasten hoito	643 018: —
Tylsämielisten, aistiovallisten ja raajarikkoisten lasten erikoishoito ja opetus	585 844: —
Lasten hammashoito, kesävirkestystoiminta sekä matkakulut	219 329: 05
Lastenvalvojan kansliamenot sekä aviottomain lasten avustaminen	30 620: 35
Koulukotien maatilat	2 282 212: 45
Yksityisille lastensuojeluyhdistyksille myönnetty avustukset	771 000: —
Yhteensä ¹⁾	21 522 269: 90

Näiden menojen lisäksi oli rakennustoimiston tilille viety alla mainittujen lastenhuoltolaitosten huoneistojen korjauskustannuksia seuraavat määrät:

	Mk
Sofianlehdon pikkulastenkoti	17 113: 75
Reijolan lastenkoti	36 398: 85
Kullatorpan lastenkoti	16 725: 10
Vastaanotto- ja ammattioppilaskoti	91 780: 30
Ryttylän koulukoti	393 723: 35
Toivoniemen koulukoti	36 772: 15
Toivolan koulukoti	320 204: 85
Yhteensä	912 718: 35

Lastensuojelutoiminnasta saadut tulot nousivat v. 1942 9 145 037: 15 mk:aan jakautuen seuraaviin eriin:

Lastenhoidosta saatu korvaus:	Mk	Mk
valtiolta	848 775: 30	
vierailta kunnilta	801 510: 30	
yksityisiltä korvausvelvollisilta	1 680 392: 70	3 330 678: 30
Koulukotien valtionapu		1 820 971: 25
Koulukotien oppilastöistä saadut tulot		102 010: 10
Ammattioppilaskodin hoidokkien suorittama korvaus		58 350: —
Maatilojen tilittämät tulot:		
Ryttylän ja Siltalan tilojen	1 450 318: 50	
Toivoniemen tilan	532 361: 75	
Toivolan tilan	709 440: 90	2 692 121: 15
Laitosten ja maatilojen henkilökunnan suorittamat luontoisetujen korvaukset		1 138 906: 35
Lastenhoidonneuvolain valohoitomaksut		2 000: —
Yhteensä		9 145 037: 15

¹⁾ Tähän eivät sisälly lasten maalesiirtotoiminnasta aiheutuneet ylimääräiset kustannukset 246 477: 35 mk, vrt. s. 134, eivätkä myöskään Bengtsärin karjan kuljetuskustannukset, 1 572 mk, vrt. s. 122.

Kun nämä tulot vähennetään edellä mainiittujen kustannusten yhteissummasta 22 434 988: 25 mk:sta, jää kaupunginkassaa rasittaviksi nettomenoiksi 13 289 951: 10 mk eli 641 461: 75 mk enemmän kuin edellisenä vuonna.

Koulukoteihin kuuluvien tilojen maatalouskirjanpidossa, jossa on huomioitu myöskin vuoden lopussa olevat maatalousvarastot, tehtiin tilinpäätös siten, että laitosten ääyttämistään rakennuksista maatiloille suorittamat vuosivuokrat, Toivoniemessä 53 100 mk, Ryttylässä 359 350 mk ja Toivolassa 96 600 mk eli yhteensä 509 050 mk, joista laitostdn tuloihin sisältyy 30 %:n valtionapu, siirrettiin kaupunginkassaan kaupungin näihin kiinteistöihin sijoittamien pääomien korkohyvitykseksi. Näiden suoritusten sekä erinäisten maanparannus- ja maatalousrakennuskustannusten kuoletusten jälkeen osoitti maataloustilien päätös voittoa Toivoniemessä 24 971: 20 mk, Ryttylässä 15 990: 70 mk ja Toivolassa 15 876: 30 mk eli yhteensä 56 838: 20 mk. Kunkin tilan nettotuotto otettiin vähennyksenä huomioon koulukotien valtionavun lopputilityksessä.

Eri laitosten varsinaiset nettomenot, yksityishoitoon lähetettyjen lasten vaatetus sekä henkilökunnan luontoiseduistaan suorittama korvaus toimihenkilöiden palkoista vähennettynä, nousivat v. 1942 seuraaviin määriin:

	Kaikkiaan, mk	Lasta ja päivää kohden, mk	Lasta ja vuotta kohden, mk
Sofianlehdon pikkulastenkoti	2 006 574: 65	55: 50	20 256: 66
Reijolan lastenkoti	556 074: 20	44: 55	16 259: 48
Kullatorpan lastenkoti	458 315: 35	37: 79	13 793: 30
Vastaanottokoti	1 469 738: 35	52: 66	19 220: 18
Ammattioppilaskoti	335 658: 75	45: —	16 425: 18
Ryttylän koulukoti	1 910 096: 40	65: 54	23 923: 72
Toivoniemen koulukoti	451 240: 45	39: 89	14 558: 72
Tavolan koulukoti	267 139: 10	24: 71	9 020: 79
Toivolan koulukoti	1 114 533: 25	47: 18	17 220: 70
Yhteensä	8 569 370: 50	50: 11	18 288: 78

Edellä mainitut päiväkustannukset jakautuivat eri laitoksissa seuraavalla tavalla

Menoerä	Lastenkodeit			Vastaanotto- koti	Ammatti- oppilaskoti	Koulukodeit				Kaikkiaan
	Sofian- lehto	Reijola	Kulla- torppa			Ryttylä	Toivo- niemi	Tavola	Toivola	
Markkaa ja penniä										
Palkkaukset	26 38	26 36	22 35	20 73	13 16	33 67	20 77	14 64	28 52	25 02
Vuokra, lämpö ja valo	17 41	7 95	4 96	19 27	17 55	19 74	4 47	2 42	5 58	13 11
Ruokinta	6 46	6 03	5 44	9 —	10 65	6 44	9 78	4 63	9 —	7 40
Vaatetus ja kalusto	2 57	2 61	3 68	1 63	1 51	3 27	3 12	2 02	2 10	2 51
Muut menot	2 68	1 60	1 36	2 03	2 13	2 42	1 75	1 —	1 98	2 07
Yhteensä	55 50	44 55	37 79	52 66	45 —	65 54	39 89	24 71	47 18	50 11

Edelliseen vuoteen verraten kohosivat lasten varsinaiset hoitokustannukset kaikissa muissa laitoksissa paitsi vastaanotto- ja ammattioppilaskodissa, mikä johtui paitsi entistä suuremmista korjausmenoista ja yleisestä hintojen kallistumisesta myöskin siitä, ettei kaikissa laitoksissa ollut pitkin vuotta täyttä määrää hoidokkeja. Keskimääräinen hoitokustannusten lisäys oli 3 mk 38 p kutakin hoitopäivää kohden.

Yksityisen lastensuojelutoiminnan tukeminen

Niinkuin edellä olevasta menojen luettelosta ilmenee, jaettiin lastensuojelulautakunnan v. 1942 menoarvioon merkittyinä avustuksina yksityisille lastensuojelujärjestöille yhteensä 771 000 mk. Tästä saivat *Lastentyökotiyhdistys* kouluikäisten lasten päiväkotien ylläpitoa varten 125 000 mk; *Yhdistys koteja kodittomille lapsille* Haagassa ylläpitämänsä lasten vastaanottokodin avustamiseksi 16 000 mk ja lasten ruokinnan jakelukustannuksiin 90 000 mk; *Kenraali Mannerheimin lastensuojeluliitto* lastenlinnan neuvonta-aseman ylläpitämiseksi 35 000 mk sekä *saman liiton Helsingin osasto* yksinäisiä naisia ja heidän lapsiaan varten ylläpitämänsä Sophie Mannerheimin kodin tukemiseksi 40 000 mk; *Suomen lastenhoitoyhdistys* lastenkotiensa avustamiseksi 120 000 mk; *Helsingin kaupunkilähetys* ylläpitämiensä Korson poikakodin, Kilon tyttökodin ja Pasilan lastenhuoltolan avustamiseksi 30 000 mk; *Maitopisarayhdistys* avunannosta äitiysavustuksien jakamisessa ja lastenhuoltoasemien ylläpitoa varten 200 000 mk; ja *Pelastusarmeija* sen ylläpitämien lastenkotien ja lastensemioiden tukemiseksi 15 000 mk sekä tyttöjen turvakodin perustamiseksi Kauniaisiin 100 000 mk.

Näiden avustuksien lisäksi jakoi kaupunginhallitus lautakunnan tilien ulkopuolella yleishyödyllisten yritysten ja laitosten määrärahasta lastensuojelutarkoituksiin yhteensä 103 000 mk. Näistä varoista saivat *Helsingin nuorten miesten kristillinen yhdistys* sekä sen Sörnäisissä, Vallilassa, Toukolassa, Pasilassa ja Käpylässä toimivat osastot suorittamansa nuoriso- ja poikatyön tukemiseksi yhteensä 20 000 mk; *Svenska krisliga föreningen av unga män* kasvatussosiaalisen työnsä tukemiseksi ja vähävaraisten poikain kesävirkestystoimintaa varten 4 000 mk; *Helsingin nuorten naisten kristillinen yhdistys* ylläpitämänsä tyttökotia ja kasvatussosiaalista työtänsä varten 15 000 mk; *Helsingin poikakotiyhdistys* kahden ylläpitämänsä poikakodin tukemiseksi 15 000 mk; *sairaanhoidajatar H. Kivimäki* Leppävaarassa sijaitsevan pikkulastenkotinsa avustamiseksi 7 000 mk; *Caritas* niminen *lasten kesäsiirtola* toimintansa tukemiseksi 3 000 mk; *Kalliolan kannatusyhdistys* poika- ja tyttökerhotyön avustamiseksi 12 000 mk; *Lastenkoti Bethel* Haagassa 4 000 mk; *Kotlby privata svenska barnträdgård* 3 000 mk; sekä *Helsingin kaupunkilähetys* vapaan lasten- ja nuorisotyön sekä lasten kesäsiirtola- ja puutarhatoiminnan tukemiseksi 20 000 mk.

Kaupungin avustamain yksityisten lastenhuoltolaitosten toiminnan valvominen oli lähinnä lautakunnan lastenhuollontarkastajan tehtävänä, ja on hän antanut tässä suhteessa tekemistään havainnoista kaupunginhallitukselle eri selostuksen.

Lahjoitusrahastot

Lastensuojelulautakunnalle kuului muutamia varattomien lasten hyväksi lahjoitettuja rahatoimiston hoidossa olevia rahastoja. Ottaen huomioon sen lapsensa itse imettävälle äideille kehoituspalkkioina jaetun 900 mk:n erän, mistä on jo mainittu toisessa yhteydessä, oli näiden rahastojen pääomat ja käytettävissä olevat korkovarat joulukuun 31 p:nä 1942 seuraavan suuruiset:

	Pääoma, mk	Korot, mk
Adolf Holmgrenin lahjoitusrahasto turvattomille äideille ja lapsille	39 000: —	8 430: 55
L. A. Grönholmin Helsingin orpolasten rahasto	8 664: 15	1 532: 50
Bergman-puolisoiden lahjoitusrahasto jatko-opetuksen hankkimiseksi turvattomille lapsille	59 055: —	9 834: —
M. Kotschakin lastenvaatusrahasto	51 258: 05	5 566: 90
Aina ja Ivar Gordien lahjoitusrahasto	41 864: 45	—
Johan Gustaf Rosenbergin rahasto	11 877: 90	3 091: 80
Lasten kesäsiirtolain rahasto	20 350: 35	5 297: 20
Yhteensä	232 069: 90	33 752: 95

Hyvösen lastenkoti

Lastensuojelurahastoihin kuuluu myöskin aviopuolisoiden G. ja M. Hyvösen kaupungille lahjoittama omaisuus, jonka pääoma oli kertomusvuoden lopussa 2 075 559: 80 mk sekä käytettävissä olevat korot 1 958: 80 mk. Tämän rahaston korkovaroilla on ylläpidetty Kotkankadun talossa n:o 14 n. 30 hoitopaikkaa käsittävää lastenkotia puutteentalaisille suomea tai ruotsia puhuville eri ikäisille lapsille. Laitoksen hoidokeilla on myöskin oma Hyvölä niminen kesäkotikoti Vihdin pitäjässä Enäjärven rannalla. Lastenkodin hallintoa hoitaa lastensuojelulautakunnan kolmeksi vuodeksi kerrallaan valitsema johtokunta, johon kertomusvuonna kuuluivat talousneuvos M. Sillanpää puheenjohtajana sekä muina jäseninä lastentarhaintarkastaja E. Borenius, varatuomari M. Mustakallio, taloustirehtööri S. Ojanne ja professori A. Ylppö.

Lastenkodin johtajan sekä samalla johtokunnan sihteerin neiti I. Siiralan ollessa toisen tehtävän takia koko vuoden virkavapaana hoiti hänen virkaansa neiti I. Suominen. Lääkärinä toimi lääketieteenlisensiaatti R. Granholm. Lisäksi kuului laitoksen henkilökuntaan 3 lastenhoitajaa, keittäjä, siivoaja ja ompelija.

Lapsia oli kodissa kaikkiaan 34, joista poikia oli 16 ja tyttöjä 18. Edellisestä vuodesta oli jäljellä 30 lasta ja vuoden aikana otettiin kotiin 4 uutta lasta. Kodista muutti pois 4 lasta ja 30 lasta jäi kodin hoitoon v:ksi 1943. Lasten ikä vaihteli 3 vuodesta 17 vuoteen. Huoltopäiviä oli kaikkiaan 10 950.

Kodissa sattui vuoden aikana pari tapausta influenssaa, samoin kurkkukatarria ja vatsatautiin.

Lastenkodin menot v. 1942 olivat seuraavat:

Menoerä	Kaikkiaan, mk	Lasta ja päivää kohden, mk	Menoerä	Kaikkiaan, mk	Lasta ja päivää kohden, mk
Palkat	200 856: —	18: 34	Lämpö ja valo.....	8 681: 45	0: 79
Talous	132 038: —	12: 06	Vuokra	50 000: —	4: 57
Vaatetus	31 833: 60	2: 91	Kulungit	38 033: 85	3: 47
Kalusto	5 522: 60	0: 51			
			Yhteensä	466 965: 50	42: 65

Tuloja oli kaikkiaan 477 991: 55 mk, josta säästöä edellisestä vuodesta 17 955: 65 mk, lasten elatusmaksuja 105 766 mk, henkilökunnan suorittamia luontoisetujen korvauksia 49 572 mk, säätiön varoja ¹⁾ 300 000 mk, sosiaaliministeriön avustus ammattiopetuksesta 4 550 mk sekä Kansallis-osake-pankin juoksevan tilin korkoja 147: 90 mk. Säästöä jäi v:een 1943 11 026: 05 mk.

¹⁾ Tähän sisältyy arvioitu vuokra 50 000 mk.